Daha büyük hayvanlarda iskelet bedenin içine gizlenmiştir, bu nedenle hayvanın yapısını kürkle kaplı dış şeklinden çıkarsamanız gerekir. Bununla birlikte, titiz bir gözlem sonucunda kafaların, gövdelerin, kulakların, ayakların ve tabi ki kuyrukların temel şekillerini basitleştirebilirsiniz. Birazcık alıştırma yaparak, öznenizin duygusunu yakalayacaksınız.

Önden ve yandan bakıldığında, tavşan farklı şekillere sahiptir ve bu görünümlerin her ikisi de karakteristik tavşan görüntüsüdür. Kafa ve gövde oranlarının doğru olmasına dikkat edin – kulakları da çok uzun çizmeyin.

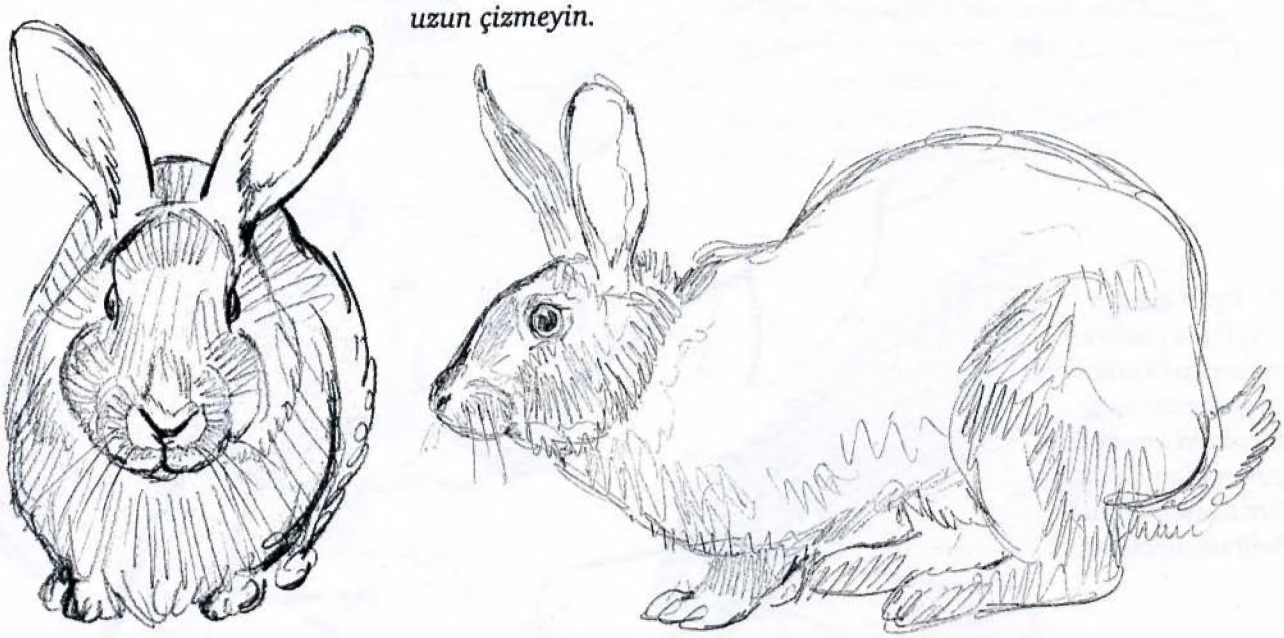

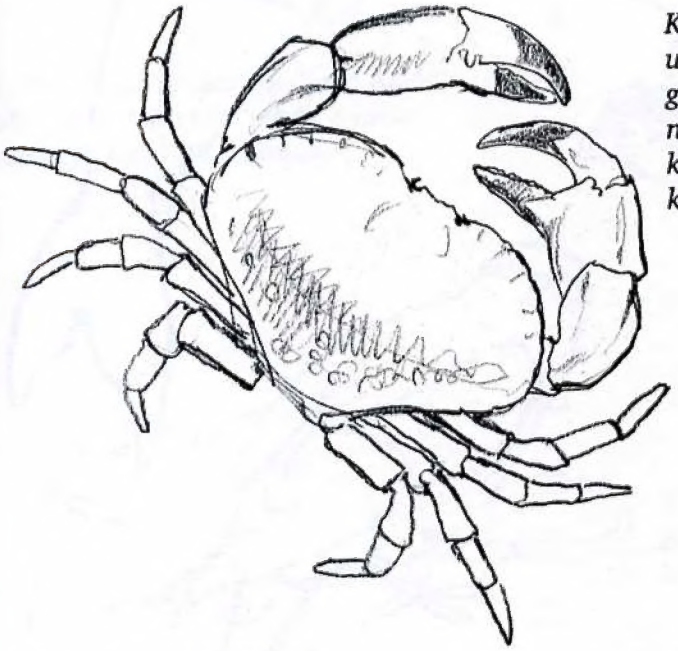

Yengeç bu sayfaya biraz değişik kaçsa da diğer örneklerden çok daha karmaşık bir yapıya sahiptir. Bacaklarını saymayı unutmayın.

Kanguru çizerken unutulmaması gereken iki önemli nokta vardır: büyük kulaklar ve oldukça küçük ön ayaklar.

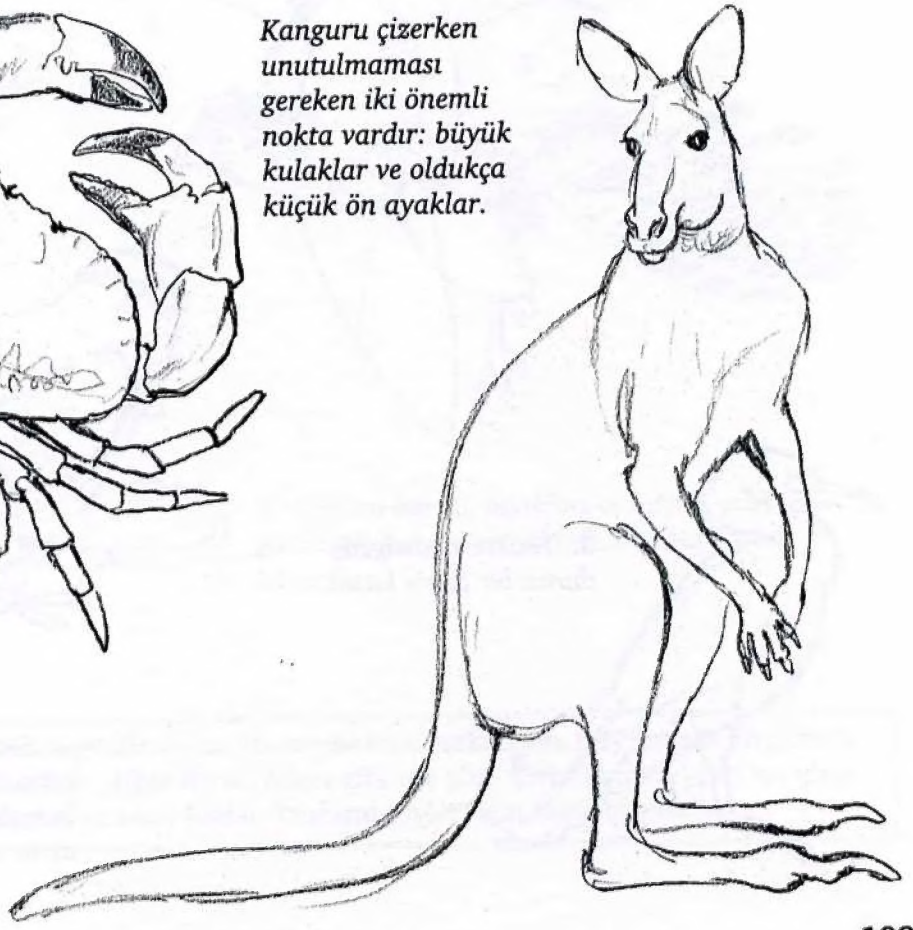

HAREKET EDEN HAYVANLAR

Hareket eden hayvanları resmetmek tamamen farklı bir zorluk barındırır. Neyse ki hareket eden hayvanların çok sayıda mükemmel fotoğrafı ve resmi var; bunları kullanarak gerekli el alışkanlığını kazanabilirsiniz. Uçan kuşların, yemek yiyen veya ürkmüş hayvanların resimleri karakteristik hareketler hakkında çok net bir fikir verir.

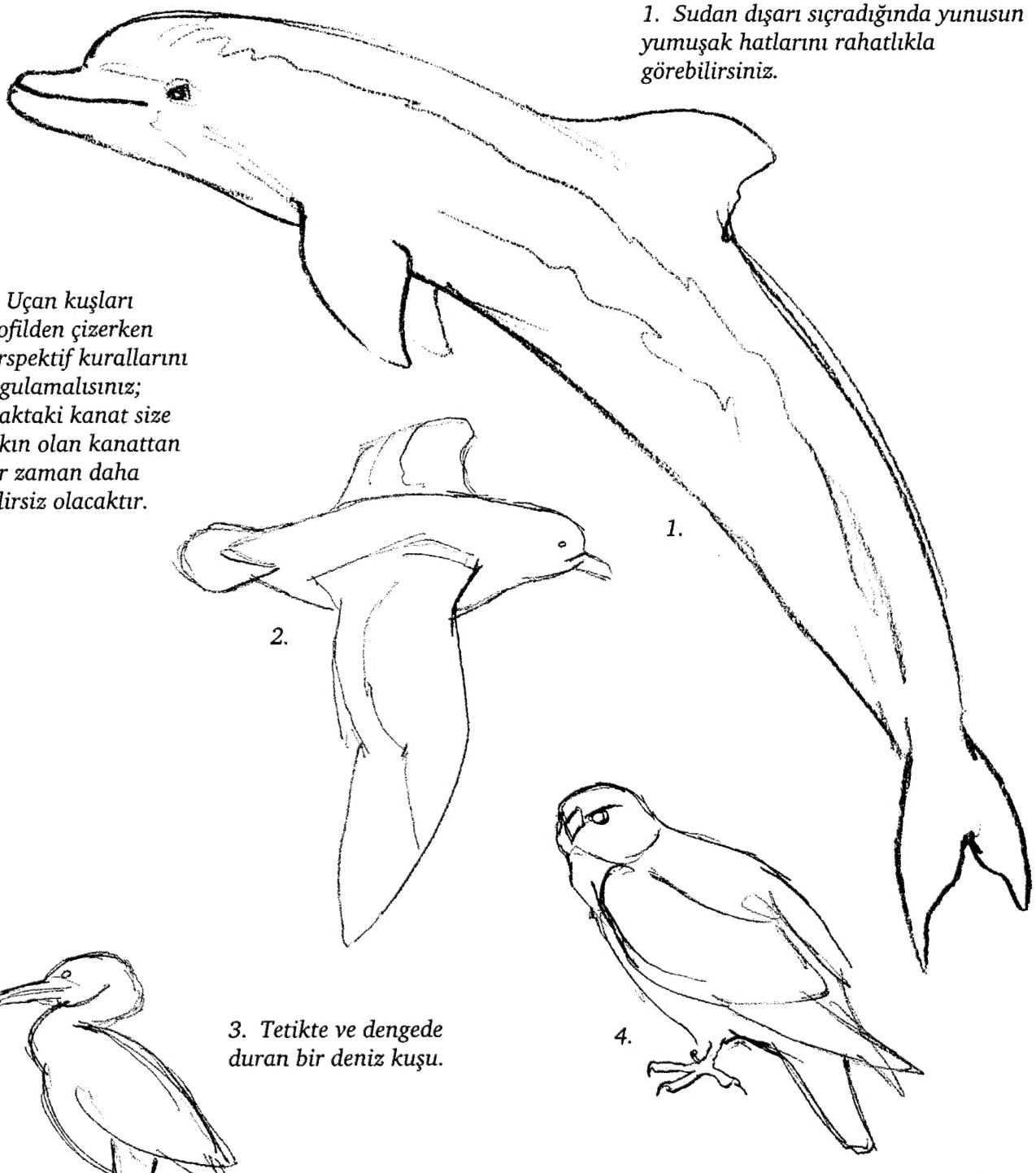

1. Sudan dışarı sıçradığında yunusun yumuşak hatlarını rahatlıkla görebilirsiniz.

2. Uçan kuşları profilden çizerken perspektif kurallarını uygulamalısınız; uzaktaki kanat size yakın olan kanattan her zaman daha belirsiz olacaktır.

3. Tetikte ve dengede duran bir deniz kuşu.

4. Statik bir poza hareketli bir duygu vermek mümkündür; örneğin vahşi bakışlı bu atmaca başını çevirmiş avını arıyor.

Hareketli bir yaratığın fotoğrafından kopyalama yaparken bile hareket etkisini çizime kazandırmak her zaman kolay değildir. Yapısal hatlarda gergin veya akışkan bir görünüm elde etmeye çalışın. Hareket illüzyonunu aktarmanıza yardımcı olacaksa basitleştirme yapmaktan kaçınmayın. Aşağıdaki tavşan çiziminde bu tekniği kullandım – hafif karmaşık çizgiler kullanarak bu yaratığın heyecanını ve her an kaçmaya hazır oluşunu vermeye çalıştım.

2.

2. Telaşlı bir şekilde kendisini tımar eden ve herhangi bir tehdit anında kaçmaya hazır olan tavşan.

1. Yere konmaya hazırlanan ve kanatları dik durumda olan bir atmaca. Burada vurgulanan noktalar şöyle; kanatların boyunun gövdeye oranı, kısa ve eğri gaga, dümene benzeyen kuyruk ve sarkan pençeler.

1.

3.

3. Seğiren burnu, bıyıkları ve küçük, parlak gözleriyle her an her yöne hamle yapmaya hazır fare.

Çizim yaparken yaratıkların temel şekillerini basitleştirmekten korkmayın. Hayvanları, formlarını kâğıt üzerine aktarmaya çalıştığınız diğer özne türleri gibi ele alın. Cisimlerine uygun bir çizgi seçin; örneğin, kürk için yumuşak ve akıcı hatlar, kuşların tüyleri için kesik çizgiler.

BÜYÜK HAYVANLAR

Büyük hayvanlar çizerken her türün neye benzediğini ana fikir düzeyinde aktarmaya çalışın. Burada tasvir edilen hayvanları zihnimde farklı şekillerde canlandırdım. Kaplan her ne kadar acımasız bir katil olsa da, ayırt edici yapısı nedeniyle süsüne düşkün bir külhanbeyi havası taşıyor. Yumuşak hatlı ve kaslı şekli, hassas başıyla zarif at şiirsel ve kahramansı bir niteliğe sahip. Devasa fil; ayaklarını hafif sürterek yürüyüşü, garip şekilde buruşuk derisi ve oldukça kaba görünüşlü bacaklarıyla güçlü ama nazik ve herkesin sevdiği iri bir akraba gibi.

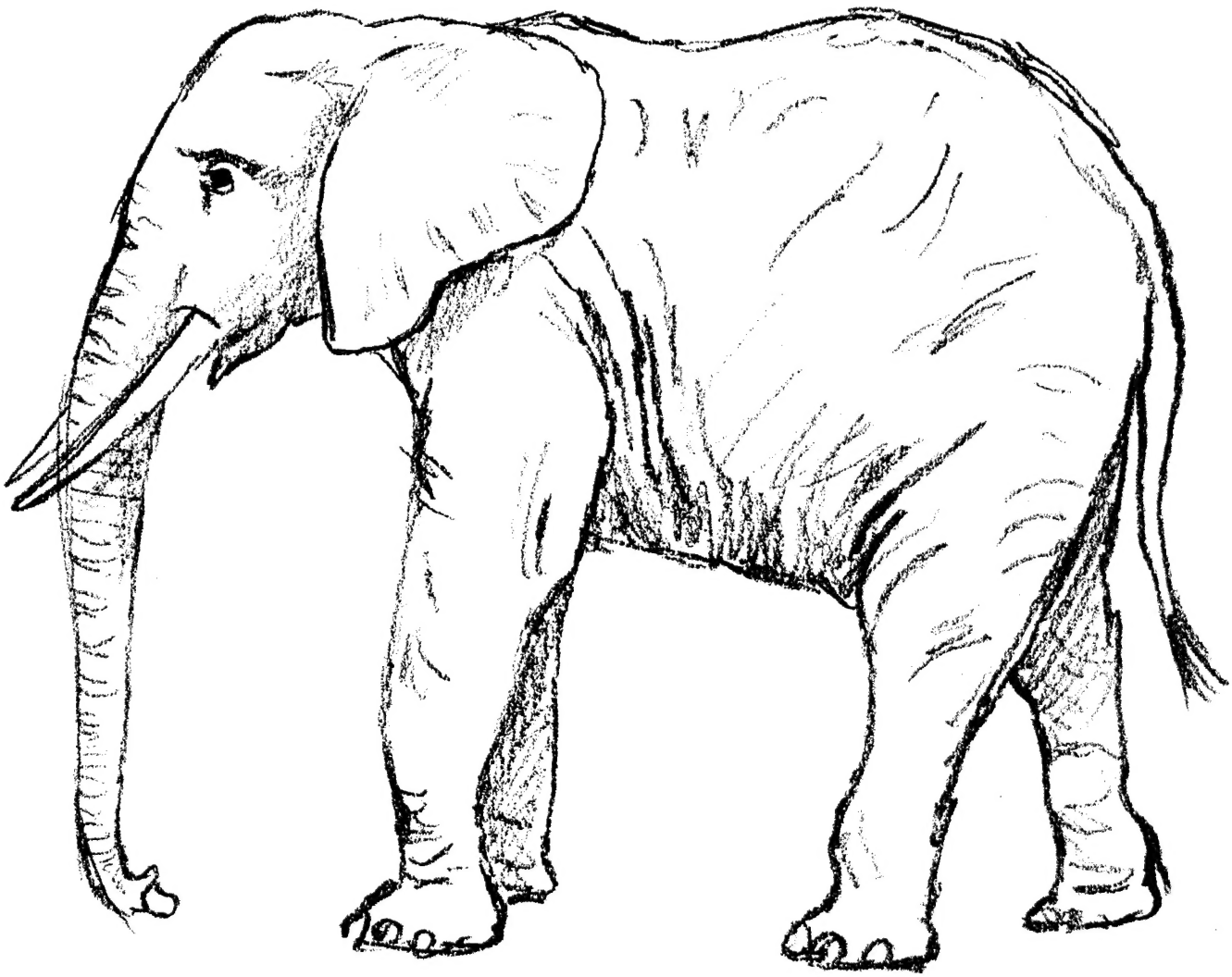

Büyük ve heykelsi hayvanları çizerken bacakların gövdeye ve kafaya oranlarını dikkatli bir şekilde tasvir etmeye özen gösterin. Buradaki örnekler karşılaşabileceğiniz varyasyonları gösteriyor. Kaplanın yere yakın, sarkan gövdesi, kıvrımlı şekli ve desenli sırt çizgileri; örneğin bir atın uzun başlı, uzun boyunlu, ince ve zarif bacaklı zarif şeklinden çok farklıdır. Fil çok daha gevşek ve yapısız bir görünüme sahiptir: büyük ve çuvala benzeyen bir gövde, düşük pantolon giymiş gibi görünen bacaklar, uzun ve kıvrımlı hortum ve büyük düz kulaklar.

Kurşunkalemi kullanma şekliniz farklı dokuların etkisini yakalamanızı büyük ölçüde kolaylaştıracaktır. Keskin, köşeli hatlar bir at için uygundur; yumuşak ve titrek hatlar ise fil için idealdir. Kaplan bu iki aşırı ucun arasında kalan bir yaklaşımı gerektirir.

CANLI HAYVAN ÇİZİMİ

Şimdi heyecan verici olduğu kadar zor bir alıştırmaya sıra geldi. Çizim defterinizi alıp dışarı çıkın ve çizeceğiniz bir hayvan bulun; az hareket eden bir hayvanı seçin. Usulca otlayan bir at veya insanların yakınındayken nispeten soğukkanlı olabilen çiftlik hayvanları çizim becerinizi geliştirmeniz için güzel olanaklar sunacaktır. Bir çiftliğin veya hayvanat bahçesinin yakınında yaşıyorsanız, yarım gününüzü ayırarak bir veya iki hayvanı olabildiğince çok açıdan birkaç kez çizin. Hareket ederlerse endişeye kapılmayın, hemen yeni çizimler yapmaya başlayın. Şekilleriniz aslına tam uygun olmasa da önemli değil. Çizmeye ve denemeye devam edin. Sonuçlar önemli değil. Kroki defterleri zaten deneysel çalışmalar içindir ve bu türde alıştırmaları ne kadar sık yaparsanız o kadar iyi çizebilirsiniz.

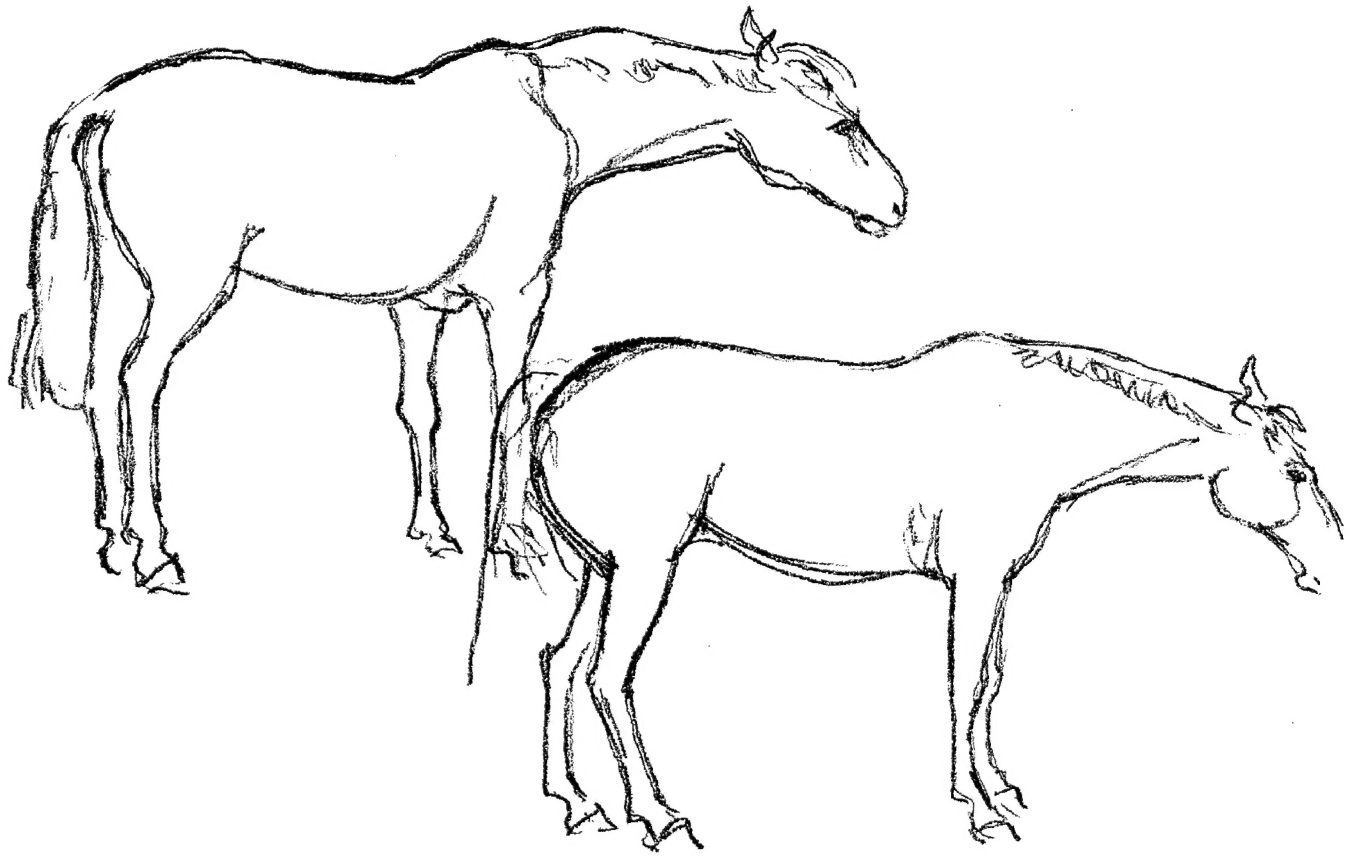

Şekilleri gevşek ve akıcı çizgilerle kroki olarak çizdim ve biten çizim hakkında fazlaca düşünmedim. At hareket edince hemen yeni bir çizime başladım; bazen birkaç saniye bazen birkaç dakika boyunca çizim yapabildim.

Burada gördüğünüz resimleri kırda serbestçe dolaşan bir atı on sayfasına çizdiğim kroki defterimden aktarıyorum. Hiçbir çizimi tamamlamaya çalışmadım, zaten amacım da bu değildi. Atı çevremde dolaşırken çizdim. Her hareket edişinde veya yeni bir konu alışında yeni bir çizime başladım.

Bu alıştırma göz ve el koordinasyonu için iyi bir alıştırmadır. Asıl önemlisi ne yaptığınızı değerlendirme fırsatınız olmaz.

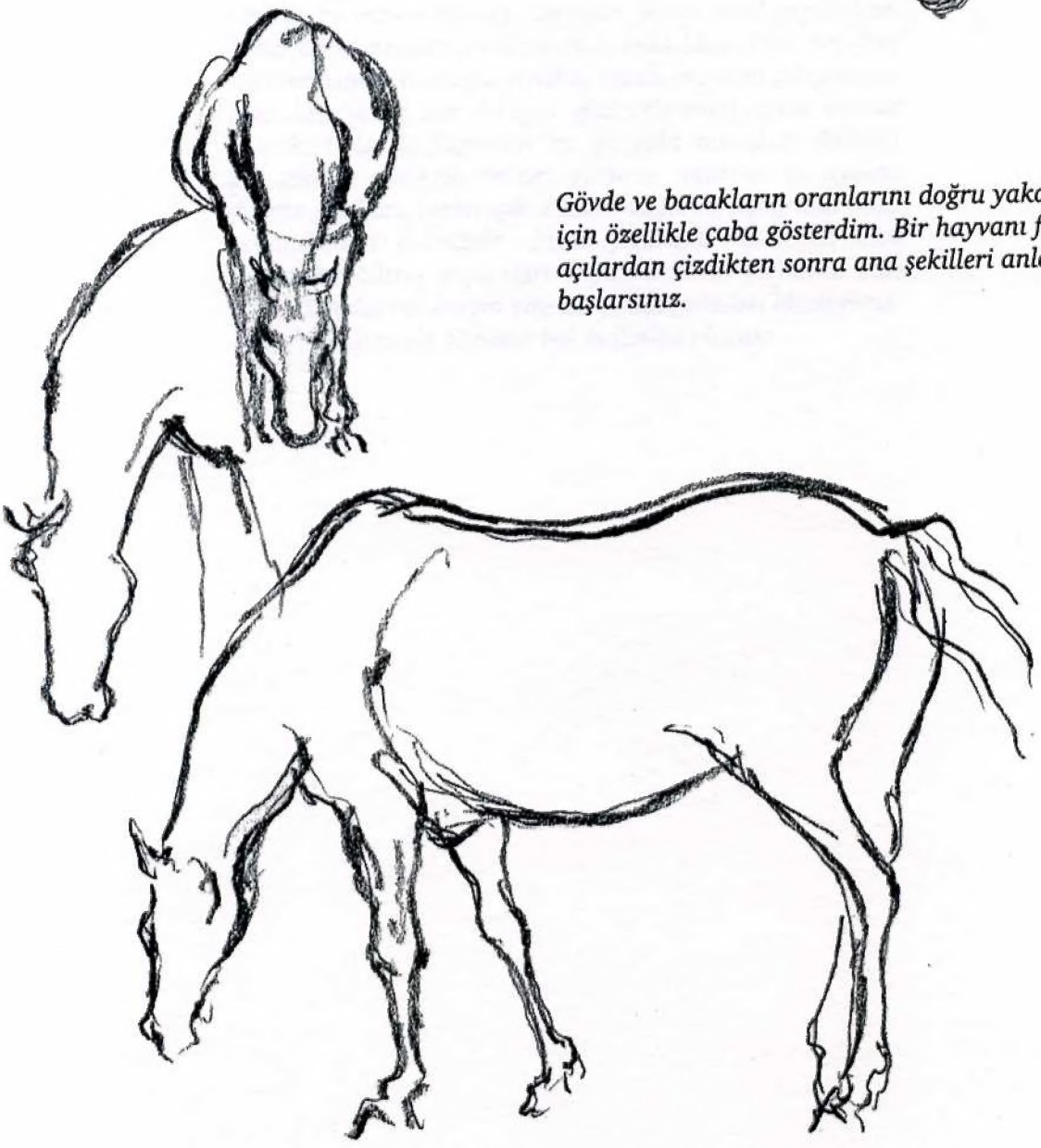

Gövde ve bacakların oranlarını doğru yakalamak için özellikle çaba gösterdim. Bir hayvanı farklı açılardan çizdikten sonra ana şekilleri anlamaya başlarsınız.

Figür Çizimi ve Portre

İnsan figürü çizmesi en zor ama en zevkli öznedir; hiçbir sanatçı bu özneyi çizmeye doymaz. Bunu nasıl yapabileceğinizi öğrenmek istiyorsanız canlı modelden çizim sını-fına katılmalısınız. Bununla birlikte, kendi başınıza çalışıyorsanız, disiplin ve her detayın gözlemlenmesi uzun zaman alacaktır. İşe başlamanın en iyi yolu insanları dikkatli bir şekilde gözlemlemektir: yürüme, oturma ve ayakta durma şekilleri, farklı ışık altında ve farklı açılardan nasıl göründükleri önemlidir. İnsan figürünü resmeden usta sanatçılar bütün yaşamları boyunca insan formunu etüt etmiş olmalarına karşın yine de bütün formları inceleyememiştir; dolayısıyla elinizde bol malzeme olacak!

FİGÜR ÇİZİMİNE BAŞLANMASI

Başlamadan önce insanlardaki oranları gösteren şemalara yeniden göz atarak öğrendiğiniz temel dersleri hatırlayın (34. ve 35. sayfalara bakın). Şimdi doğal insan pozları içeren resimler bulun ve bu alıştırmayı deneyin.

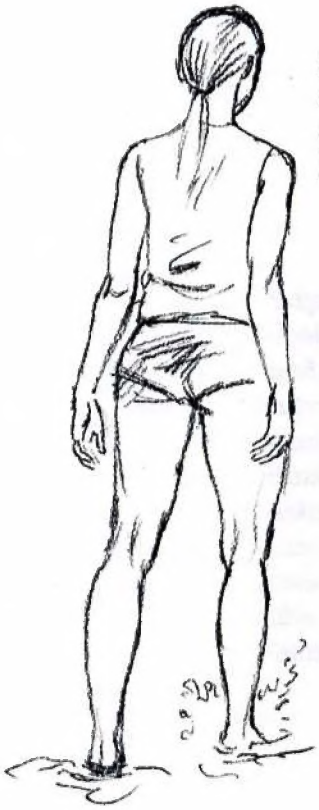

Seçtiğiniz figürlerin dış hatlarını dikkatli bir şekilde izleyin.

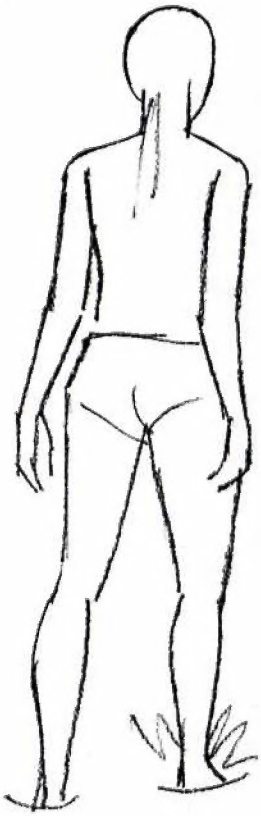

Şimdi resim kopyanızın üzerinden geçin ve figürleri en basit şekillerle aktarın.

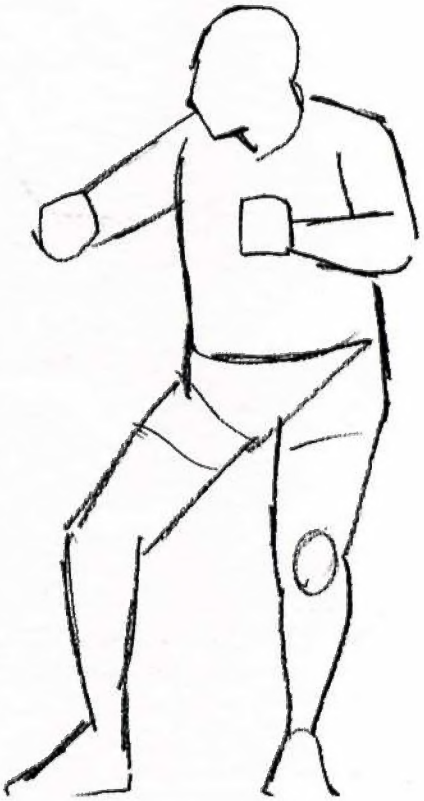

Bu çizim şekli size som derece basit çizgileri kullanarak figürün konumunu nasıl tasvir edebileceğinizi ve sonra figürü tamamlayıncaya kadar bu çizgilerin çevresine nasıl doku ekleyebileceğinizi gösteriyor; bu yöntemi izleyerek figür çizimini kolaylaştırabilirsiniz.

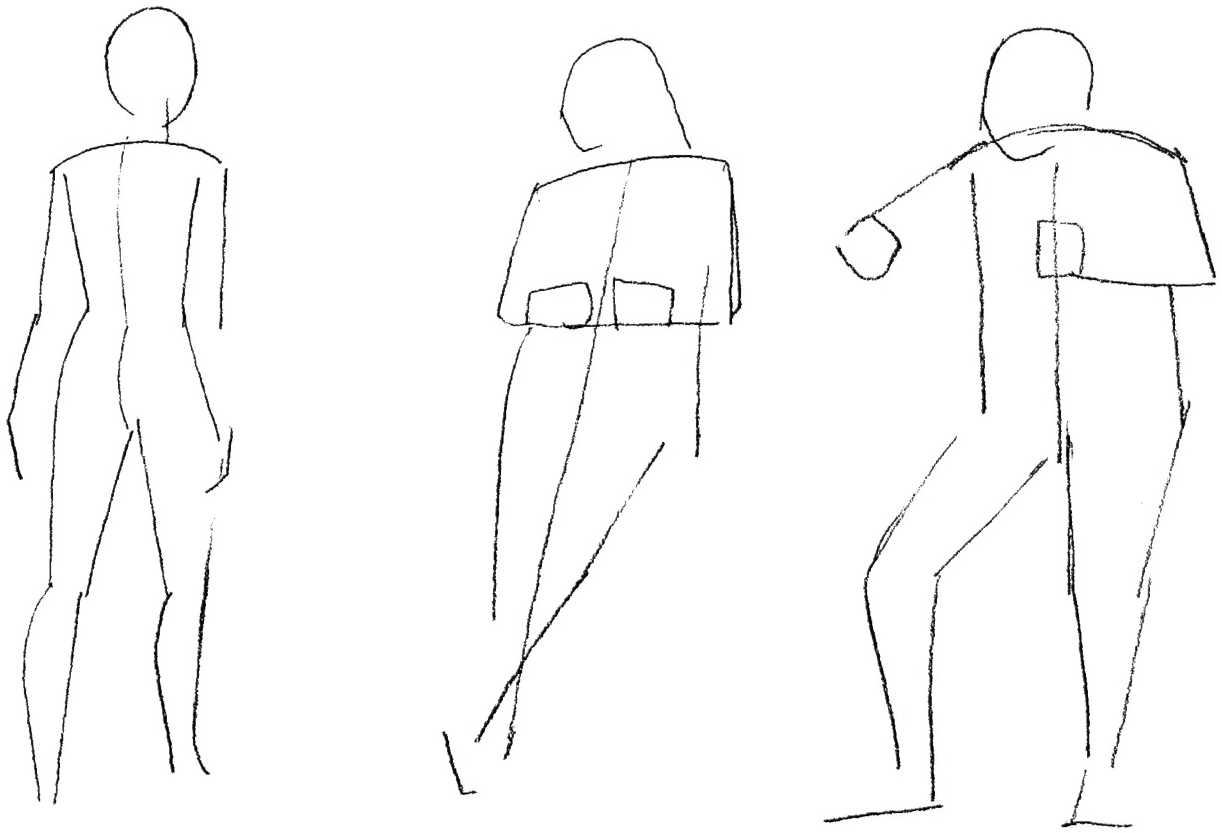

Şimdi ikinci kopyanın üzerinden geçin; sadece figürlerin hareketlerini göstermek için mutlaka gerekli olan çizgileri kullanın. Her figürün ortasından bir merkez çizgisi çizin, omuzların ana çizgisini, kafanın ana şeklini çizin, sonra kolları ve bacakları tasvir etmek için çok basit çizgiler kullanın.

Başka hiçbir detay eklemeyin. Örneklerimde, her figürde başın yuvarlak şekilde çizildiğini, gövde ve bacaklar boyunca ilerleyen çizgilerin pozun duygusunu yansıttığı görebilirsiniz. Benim yaptığım gibi çizimlerinizi mutlaka gereken çizgilere indirgeyin.

Figürlerinizi bu basit şekillere indirgedikten sonra özgün kopyalarınızın şeklini yeniden elde edinceye kadar figürlerinizi işleyin. Yöntem yukarıda gördüğünüz yöntemle tamamen aynıdır. Sadece sondan başa gidiyorsunuz. En son çiziminizi kopyalayarak başlayın.

CANLI İNSAN ÇİZİMİ

Bir önceki alıştırmayı sayısız kereler tekrarlayıp kendinize güvenmeye başlayınca gerçek bir insan çizmeye hazır olmalısınız. Birkaç farklı kişiden size yirmi dakika kadar poz vermesini rica edin. Öznelerinize önceki alıştırmada gösterildiği gibi yaklaşın.

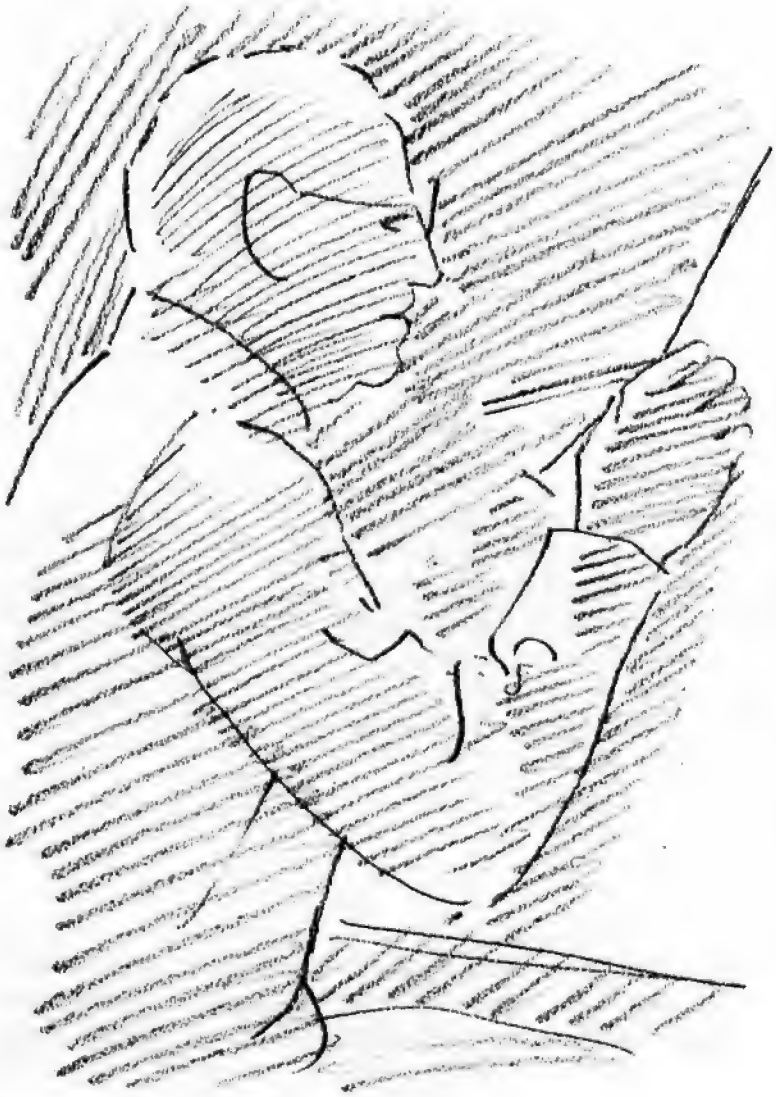

Önce temel şekli, hareketi veya pozu çizin sonra bunun içini doldurmaya çalışın; detaylara yoğunlaşmayın.

Figürü en basit şekilden detaylı figüre giden tüm aşamalar boyunca işledikten sonra çizimin nasıl ilerletileceğini görmeye başlayacaksınız. Pratik kazandıkça bu iş daha da kolaylaşacak. Bu noktada amacınız modellere genel hatlarıyla benzeyen iyi figürler çizebilmek olmalıdır. Çizimleriniz, benim de burada yaptığım gibi, son derece basit olsun.

Haftada en az bir kez bu tür çizimler yapmayı deneyin.

1. Ana şekilleri kaba taslak olarak çizin.

1.

2. Figürün her kısmının ana şekillerine biraz daha detay ekleyin ama aşırıya kaçmayın. Bu iş için farklı çizim araçları kullanabilirsiniz: kurşunkalem, kalem veya karakalem.

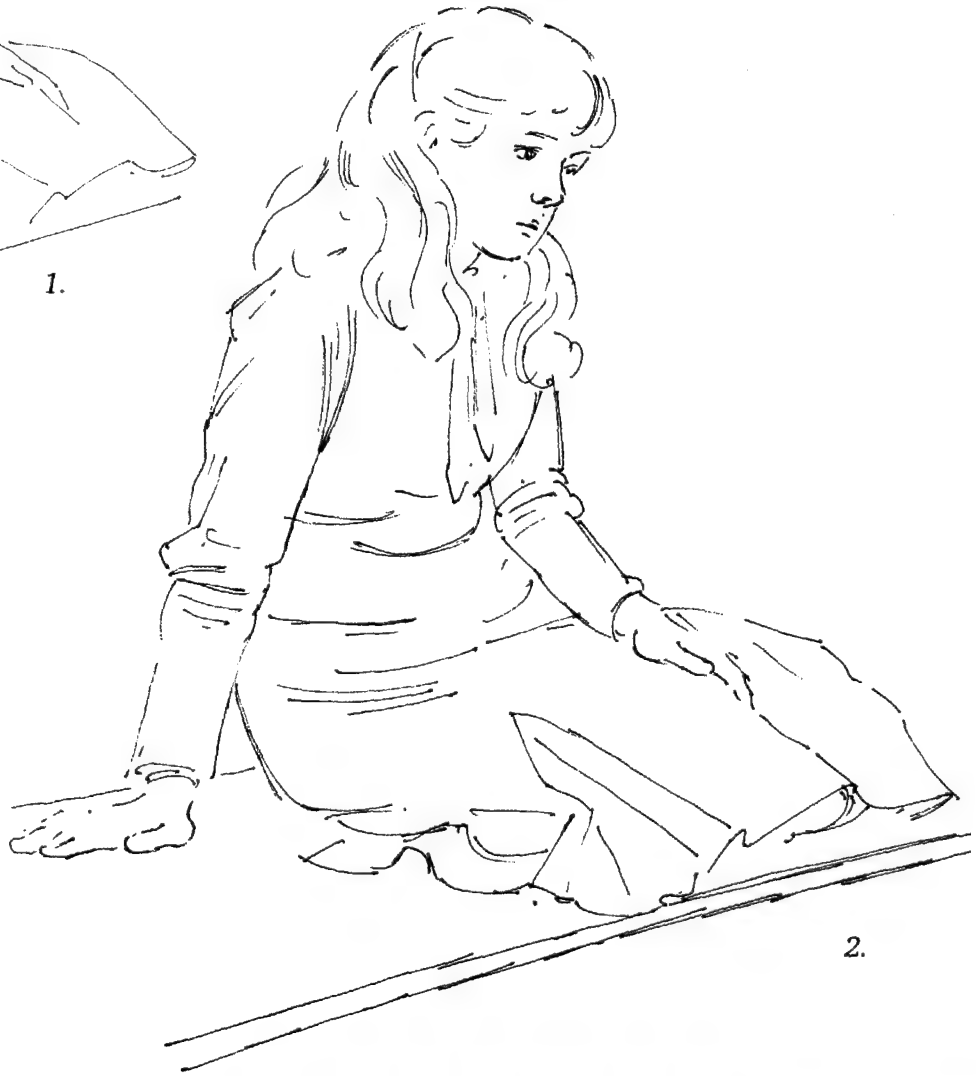

2.

İstediğiniz kadar mükemmel olabilirsiniz ama her çıkıntıyı, kırışıklığı ve girintiyi çizdikten sonra durmak iyi bir düşüncedir. Basitleştirme yapabilmek, iyi çizebilmeyi öğrenmenin en değerli aşamasıdır.

FARKLI POZLARIN ÇALIŞILMASI

Şimdi fotoğraflardan veya modellerden çizim yaparak farklı pozları kâğıda aktarabilme alıştırması yapın. Hareketli veya aksiyon içeren iyi fotoğraflar bulabilirseniz, önce bunları kopyalayın, asıllarını ise yanınızda tutarak karşılaştırma yapın.

Uzuvların belirlediği şekiller dahil olmak üzere şeklin bütününe bakmayı alışkanlık haline getirerek genel görünümü görmeyi öğrenin. Bu krokilere ne kadar çok varyasyon kazandırabilirseniz o kadar iyi olur. Elinizi oldukça hızlı hareket ettirmeye alışın; ama figürün temel çizgilerini yakından takip edin. Aynı şekilde, detaylar için endişelenmeyin. Şu aşamada detaylar önemli değil.

Burada gördüğünüz krokiler çizmek isteyebileceğiniz poz türleri hakkında fikir verebilir.

Konuşan genç erkekler.

Dinlenen, muhtemelen konuşan veya video izleyen bir kız.

Sohbet anı: bu pozlardaki farklılıkları inceleyin.

Dans eden bir kız.

Kucaklaşmış âşıklar.

Hareketli bir figürü bir fotoğraftan saman kâğıdıyla kopyaladıktan sonra aynı figürü bu sefer doğrudan fotoğraftan kopyalamaya çalışın. Saman kâğıdı kopyasını, çizdiğiniz kopyanın üzerine yerleştirin ve farklılıklara bakın. Bu alıştırma hatalarınızı görebilmeniz açısından çok yararlıdır. Saman kâğıdı kopyasıyla doğrudan fotoğraftan alınmış kopya arasındaki fark anlaşılmayacak kadar az oluncaya dek aynı fotoğrafı kullanarak bu alıştırmayı yineleyin.

YAKIN POZLAR

Burada figüre ve farklı pozlarda şeklin nasıl değiştiğine bakmaya başlıyoruz. Bir arkadaşınızdan sizin için farklı konumlarda oturmasını isteyerek bu alıştırmayı yapabilirsiniz.

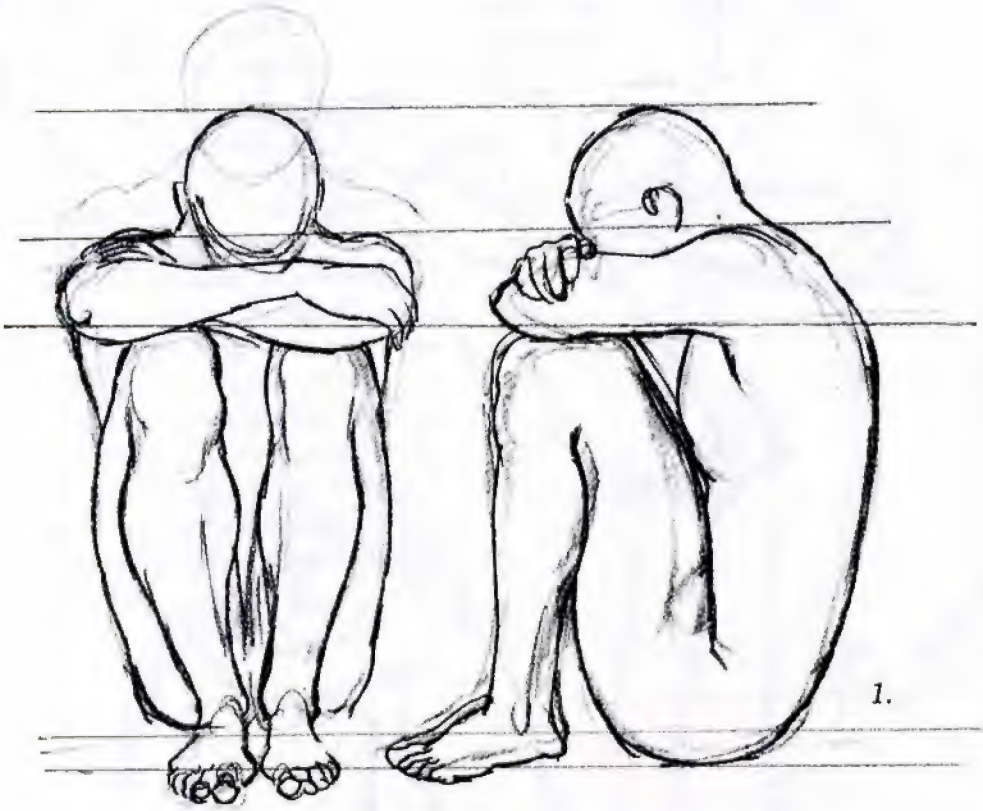

1.

1. Dizlerini göğsüne çekmiş oturan bu adamın elleri katlanmış ve ayakları bükülmüş olduğu için kompakt bir şekil söz konusu. Basenlerle alt bacağı birbiriyle kıyaslayarak ölçebilir ve sonra her iki öğeyi gövdeyle kıyaslayarak ölçebilirsiniz. Kolların birbirlerine nasıl sıkıca sarıldığına bakın. Çizgilere biraz kutu özelliği kazandırarak pozun kompakt niteliğini gösterdim.

2. Daha rahat olan bu pozda çizimin başarısı için perspektif kurallarına uygunluk şarttır. Bir bacağın ve kolun bir kısmı perspektif kuralları uyarınca kısa çizilerek uzvun izleyiciye dönük olduğu duygusu aktarılıyor.

2.

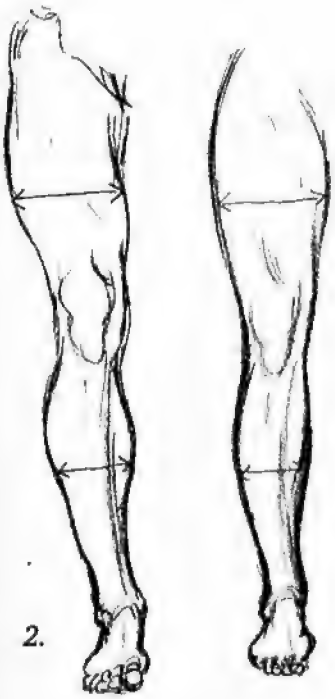

2.

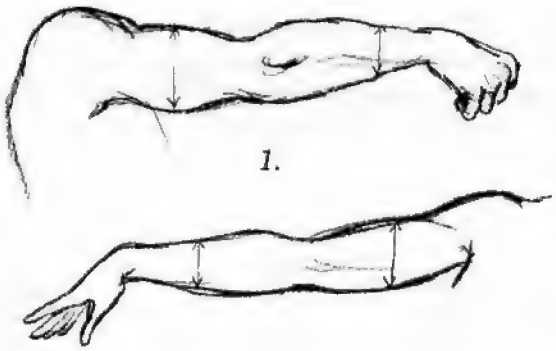

1.

DİKKAT EDİLMESİ GEREKEN NOKTALAR

1. Üst kol alt koldan veya ön koldan kalındır. Bilek kolun en ince kısmını oluşturur ve gövdeden en uzaktaki uzuvdur.

2. Bacağın dizin altında kalan kısmı diz üstündeki kısımdan genellikle daha incedir. Bacağın en ince kısmını oluşturan ayak bileği bacağın gövdeden en uzakta olan öğesidir.

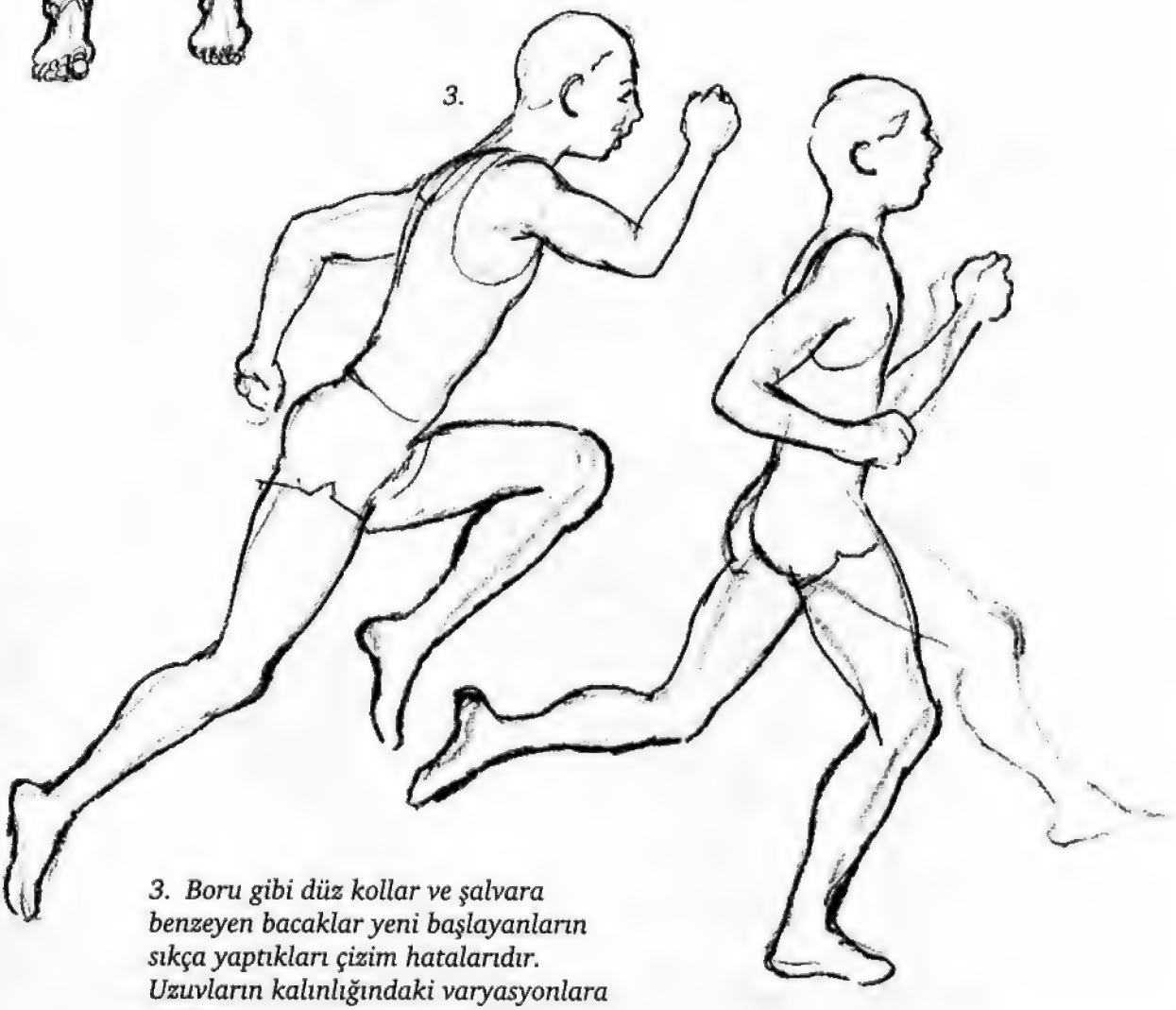

3.

3. Boru gibi düz kollar ve şalvara benzeyen bacaklar yeni başlayanların sıkça yaptıkları çizim hatalarıdır. Uzuvların kalınlığındaki varyasyonlara dikkat ederek bu sorunu çözebilirsiniz. Pazılar, omuzlar, kalçalar ve baldırlar genellikle en etli ve en belirgin kısımladır.

ÇIPLAK (NÜ)

Klasik pozlar erkek ve kadın anatomisini çizmek için mükemmel bir alıştırma imkânı sağlar. Bu iki örneğin resimlerini bulmaya çalışın ve bunları kopyalayarak alıştırma yapın. Zaman ayırır ve her iki şekli de doğru çizebilecek hâle gelirseniz, çok değerli bir çalışma yapmış olursunuz.

Bu yapılı genç erkeğin üst-insan benzeri pozu moda olan bir parfümün reklam fotoğrafından alındı. Yunan ve Roma neo-klasik heykellerini gösteren fotoğraflarda sıkça karşılaşabileceğiniz bu klasik poz nü figür çizimi için son derece iyi bir kaynak.

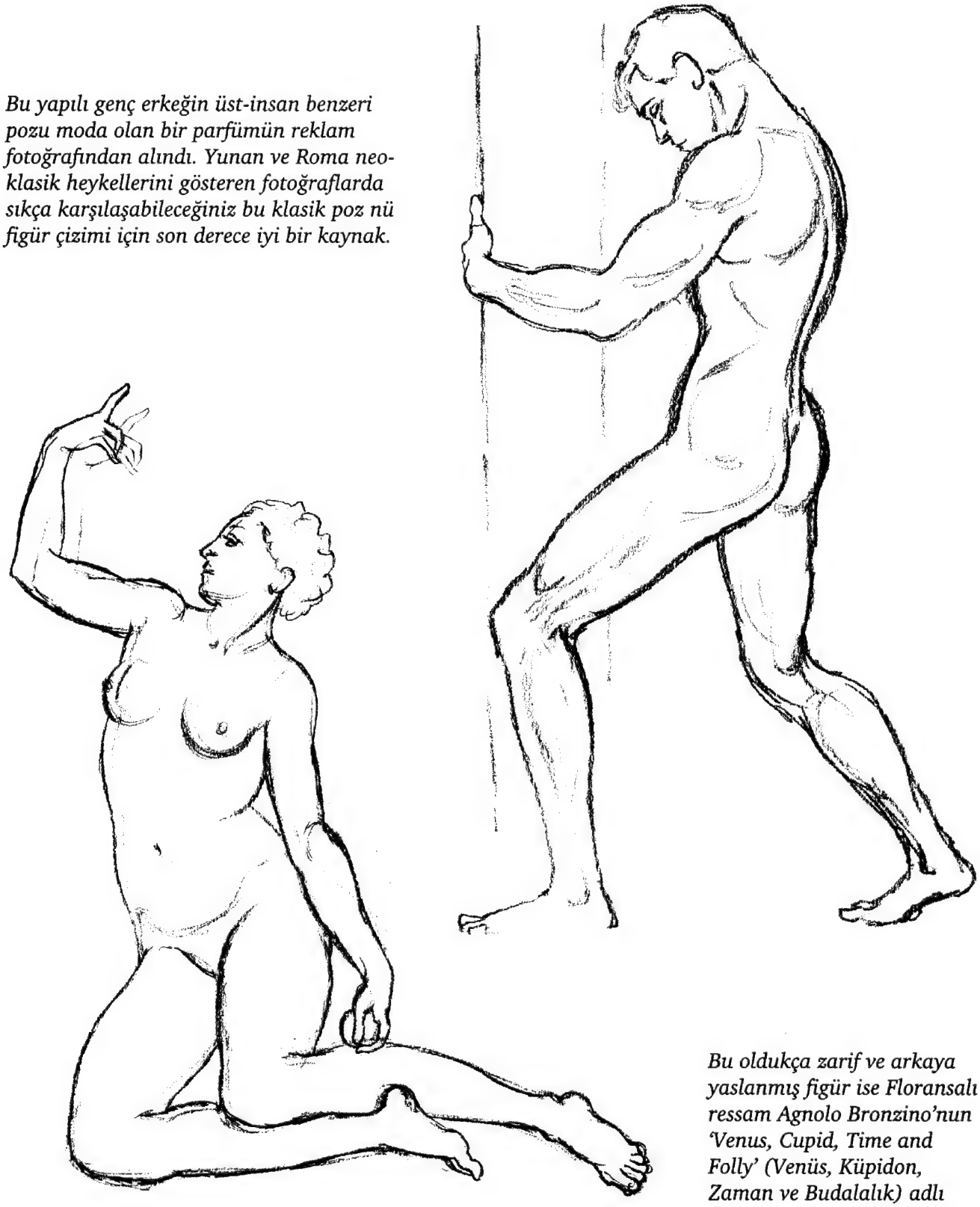

Bu oldukça zarif ve arkaya yaslanmış figür ise Floransalı ressam Agnolo Bronzino'nun 'Venus, Cupid, Time and Folly' (Venüs, Küpidon, Zaman ve Budalalık) adlı eserinden alınmış bir kopya.

GÖVDE

Doğru çizim yapabilmek için insan bedeninin en büyük kısmını oluşturan gövde hakkında bazı bilgilere ihtiyacınız var. Bu kısım omuzlardan kasıklara kadar uzanan ve kafayı, kolları ve bacakları içermeyen bölgedir. Erkek ve kadın gövdesinin arkadan ve profilden görünümlerini karşılaştırın. Bu farklılıkların etkisini anladıktan sonra her iki cinsi de kolayca çizebilmeniz gereklidir.

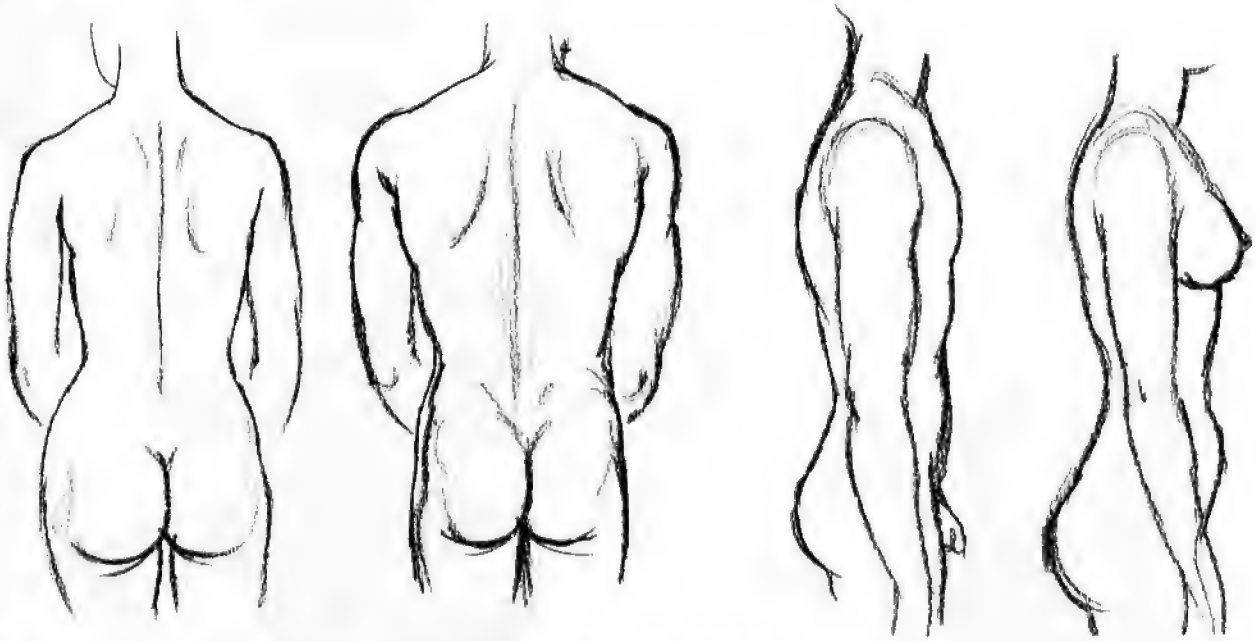

Kadın gövdesi erkek gövdesine oranla daha yuvarlak hatlıdır ve kalçalar, göğüsler ve karın bölgesi en geniş kısımları oluşturur. Erkeklerde ise omuz genişliği omuzlardan bele kadar bir kama biçimi oluşturur. Genel olarak bakıldığında erkek bedeni daha açılı ve keskin hatlı bir şekle sahiptir.

Buradaki iki farklı klasik kadın nü örneğinde gövde tüm kavisleriyle ve güzelliğiyle gösteriliyor. Eski baskılardan alınmış bu iki örnek de son derece basit ve ana hatlarla çizilmiş.

HAREKETLİ BEDEN

Bu çizimlerde insan bedenini çevrilmiş, eğilmiş veya esnemiş durumda görüyorsunuz. Bu değişiklikleri kendi açınızdan inceleyin ve sonra en açık şekillere konsantre olarak kopyalayın.

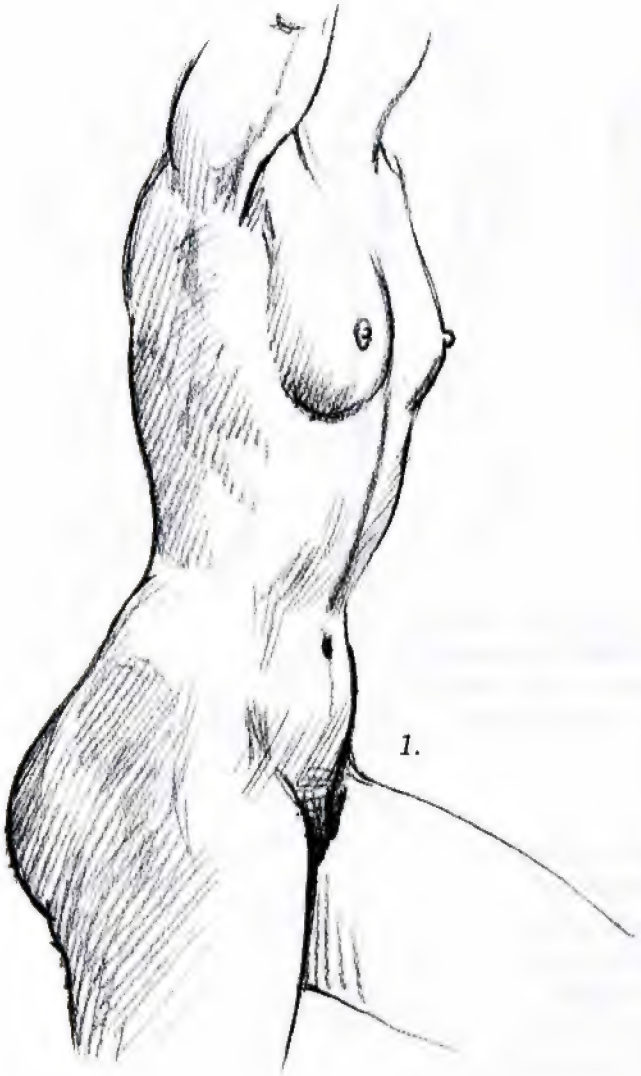

1.

2.

3.

1. Gergin ve çevik bir beden. Kasların gerginliğine, karnın düzlüğüne ve dikey çekişe dikkat edin.

2. Karna doğru çekilen dizdeki dirsek bu geometrik figüre açı ve bütünlük kazandırıyor. Karındaki katlara ve gövde dönerken sırtta oluşan kambura dikkat edin.

3. Oturarak öne eğilmek kare biçiminde ve iri bir şekil oluşturur; kaburgalar ve omurga net olarak görülür.

Hareketli bir figürü çizerken aynı hareketi kendiniz de yapmayı deneyebilirsiniz, böylece bu hareketin 'duygusunu' içinizde hissedebilirsiniz. Aynı hareketi fiilen yapmasanız bile nasıl bir duygu olabileceğini hayal edin. Çizdiğiniz şeklin duygusunu hissedebilmek çalışmanıza açıklık kazandıracaktır.

Bu iki çizimde figürün aynı hareketi farklı bakış açılarından gösteriliyor. Böylece figürün 'bütününü görebiliyor' ve bedene tam olarak ne olduğunu daha iyi anlayabiliyoruz. Bu kavrayış çizimi kolaylaştırıyor.

Bu çizimlerin her ikisinde de gölgeleme sadece figürün boyutluluk duygusunu göstermek için kullanılıyor. Kendiniz deneyin ve olabildiğince basit çizmeye çalışın.

ORANTIDA UZUN VE KISA ÖĞELER

Perspektif konusunu ele alırken bize yakın olan nesnelerin uzaktakilere oranla daha büyük göründüğünü söylemiştik. Aşağıdaki iki çizimde bu durumu açık olarak görebilirsiniz. Perspektif kuralları uyarınca gövde kısımlarının nispi boyu anlamsızdır. Sanatta nispi boyu belirleyen ölçüt görünüm veya nesnelerin göründüğü perspektiftir.

Bu görünümde bacaklar ve ayaklar göğüsten ve kafadan daha büyük, göğüs ve kafa ise neredeyse büzülmüş durumda.

Aynı figüre baştan bakarsak bacaklar başa, omuzlara ve göğse oranla çok küçük görünür.

İnsan figürünü tüm açılardan çizmeyi öğrenmek zaman alır. Haftada en az bir kez çalışmıyorsanız, becerinizde belirgin bir gelişme olmasını beklemeyin. Bu sıklıkla çalışırsanız, yeteneğinizde bir gelişme olması kaçınılmazdır ve bu gelişme sizi daha zorlu çalışmalar için yüreklendirir. İnsan figürü çizimi konusunda daha yetkin hâle gelince diğer alanlardaki çizim gücünüzün de arttığını göreceksiniz.

KLASİK ORAN

Michelangelo'nun Adem'i sanatçının üstün anatomi bilgisini; güçlü erillikle zarafeti ve güzelliği birleştiren, son derece iyi bir şekilde dengelenmiş bir eserde gösteriyor. Sanatçının çizimlerini ve heykellerini dikkatli bir şekilde incelerseniz, insan figürünün yapısı hakkında daha fazla bilgiye sahip olursunuz. Michelangelo çizimlerinde kas sistemini göstermekten hoşlanıyordu; bu nedenle hatlar belirgin ve kolayca kopyalanabilir nitelikte. Sanatçının eserlerini inceleme ve birinci elde kopyalama fırsatınız yoksa, bu eserlerin fotoğraflarını edinin ve fotoğraflar üzerinden çalışın.

Michelangelo çalışabileceği güzel modelleri bulmak için uzun zaman harcamıştı. Büyük şaheserleri kopya kağıdıyla kopyalayarak veya bu eserlerin kopyalarını çizerek oranların zarafetini öğrendikten sonra bütün figürlerdeki gizli güzelliği fark edeceksiniz. Bazı figürlerdeki oranlar, Michelangelo ve diğer Rönesans sanatçılarının getirdiği klasik idealden oldukça kısa olabilir. Ne olursa olsun, insan figüründe göze ve hayal gücüne hitap edecek pek çok şekil kombinasyonu vardır.

ALIŞTIRMA: 'ROKEBY VENUS'

İnsan figürünün farklı konumlarda sunduğu olanaklardan bazılarını inceledikten sonra şimdi sıra Velasquez'in 'Rokeby Venus' isimli ünlü klasik figür resminden çizim yapmaya geldi; çiziminizin boyutluluk duygusunu artırmak için ton kullanın.

Işık kaynağının yönüne dikkat edin; bu yön gövdenin şeklinin ne durumda olduğu konusunda size fikir verecektir. Başlangıçta her şeyi olabildiğince basit düşünün ve 'güzel' bir çizim yapmaya çalışmayın. Gerçekten güzel olan çizimler gördüğünüz gerçekliği ifade eden çizimlerdir.

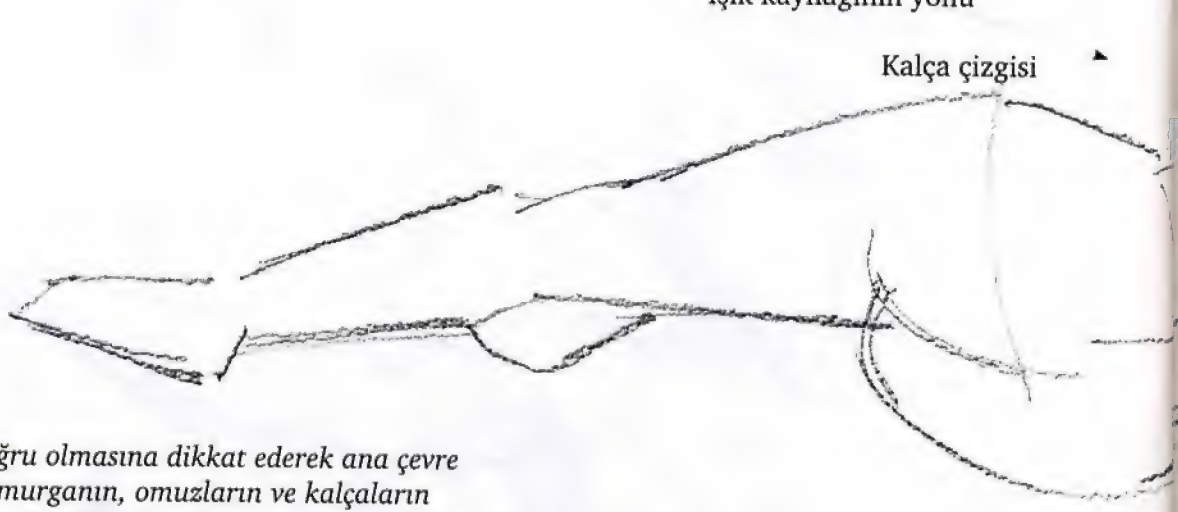

1. Oranların doğru olmasına dikkat ederek ana çevre çizgisini çizin. Omurganın, omuzların ve kalçaların hatlarına dikkat edin. Vücudun boy ve en uzunlukları arasındaki orantıyı ve başın vücut boyuyla orantısını kontrol edin. Boyun, bilek, ayak bileği ve diz kalınlıklarına özellikle dikkat edin. Bu kısımlar kendilerinin üstündeki veya altındaki kısımlardan daha dar olmalıdır.

2. Uzuvların, gövdenin ve başın şeklini nihai forma kavuşturun. Sonra kas şekillerini çizin ve ana ton veya gölgeleme alanlarını belirleyin.

3. Koyu ve açık tonlarda dikkatli bir şekilde biçim vererek formu gösterin. Bazı alanlar, özellikle de en geride kalan noktalar oldukça koyu. Vurgulu noktalar veya açık renkli alanlar ise doğrudan ışık kaynağına bakan yüzeylerdir ve diğer alanlara oranla epey açık tonda gözükmelidir.

Ton uygulamasını tamamladıktan sonra artalana ton ekleyerek figürünüze içinde varolacağı bir mekân sunun. Işık alan, güçlü olarak tasvir edilmiş alanları öne çıkartan ve üç boyutluluk etkisini artıran bu yöntem çiziminizin gücünü artırır.

AYAKLAR VE BACAKLARDA DETAY

Çizim öğrencileri insan bedenini resmederken ayakları genellikle yarım yamalak çizme eğilimindedir. Sözgelimi bacağa kama şeklinde bir çıkıntı eklerler ki, bu şekil de en iyi ihtimalle sanki modelin ayaklarında çorap varmış gibi görünür. İzleyenlerin dikkati neredeyse her zaman çıkıntılı nesnelere kaydığı için ayakların karakteristiğine yakın bir çizim yapabilmek önemlidir; bir başka deyişle, eller, ayaklar ve baş çizimde her zaman fark edilir. Bazen sanatçılar tüm bu unsurları çerçevenin dışında bırakır; ama bu yaklaşım öğrenciler için iyi bir çalışma şekli değildir.

Ayakları çizmek elleri çizmek kadar zor değildir; ama ayaklar bazı açılardan aldatıcı olabilir ve bu nedenle çizimleriniz garip görünebilir. Ayakları önden, arkadan ve her iki yandan çizme alıştırması yapmak iyi bir düşüncedir. Öncelikle kendi ayağınızın aynadaki görüntüsünü çizmeye çalışın. Ayaklar kendi aralarında büyük farklılıklar gösterir ve pek azı klasik modele tam olarak uyar. Bir kadının, bir erkeğin ve bir çocuğun ayağını çizme alıştırması yapın. Ana karakteristikleri göz önünde bulundurarak bu örneklere bakın.

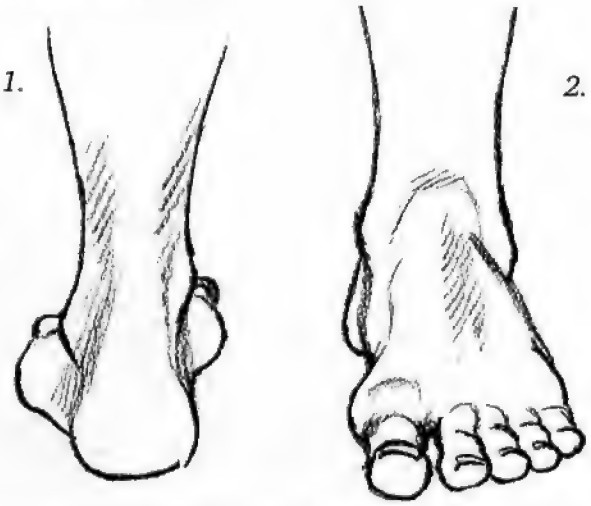

Bu görünümlerde içteki ayak bileği kemiğinin dıştaki ayak bileği kemiğinden daha yukarıda olduğunu görebilirsiniz.

1. Topuk yastığına ve aşil tendona dikkat edin.

2. Önden baktığınızda çizginin dalgalanarak ayak başparmağını, ayağın üst kısmını ve topuğu nasıl çevrelediğini fark edeceksiniz.

4. Bu açıdan ayak başparmağı diğerlerini kısmen gizliyor. Ayağın üst kısmına ve taban çukuruna dikkat edin.

3. Ayak parmaklarının birbirleriyle ve ayağın bütününün boyuyla ilişkisini gözden kaçırmayın.

5. Dıştan bakıldığında taban daha yayvan, ayak parmakları ise daha net görülüyor.

1. Sıkça kullandığınız bir görünüm olmasa da ayakları alttan çizmeyi öğrenmeniz gerekecek. Bu perspektiften bakıldığında ayak parmaklarıyla ayak tabanı arasındaki ilişki çok farklı.

1.

2.

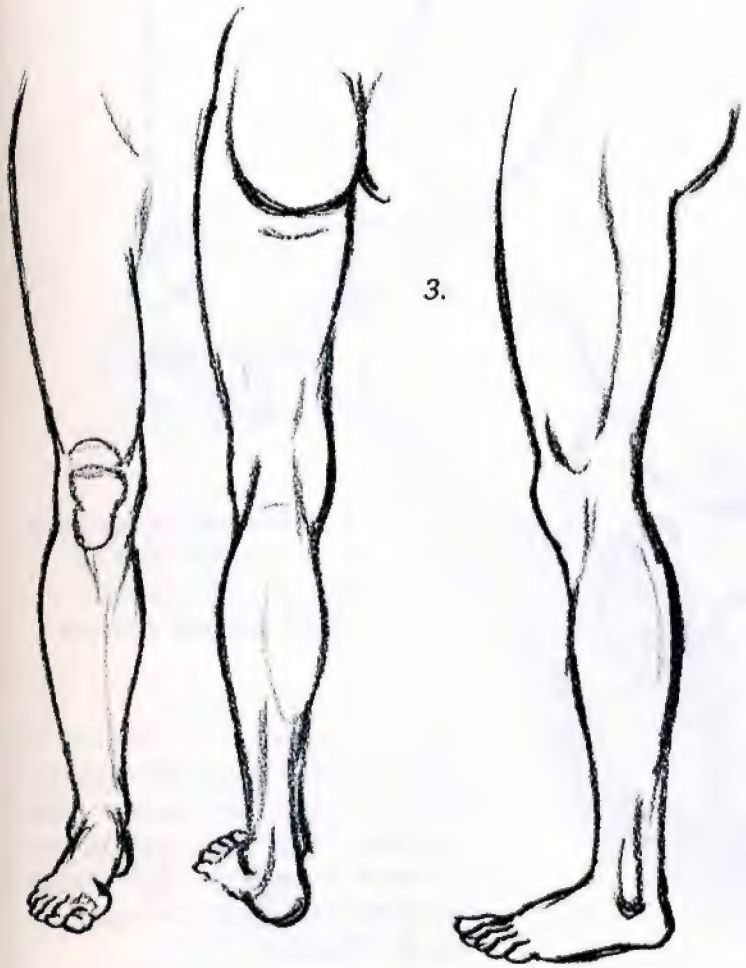

3.

2. Karmaşık bir eklem olan ve bacak yapısından önemli bir yere sahip olan dizi yakından incelemeniz gerekecek. Aslında oldukça dikkat çekici bir şekle sahip olan dizleri çizmek, örneğimizde olduğu gibi, öznenin diz kapağı açık olarak gösterildiği zaman, çok eğlenceli olabilir.

3. Daha önce 125. sayfada gördüğümüz gibi bacakları tanımlayan unsur kasların ne kadar iyi betimlendiğidir. Bu çizimlerde bacak kasları çok açık şekilde tasvir edilmiş.

Bacağın ayakla birleştiği nokta yeni başlayanlar için sorunlu bir bölge olabilir ve diğer bütün kısımları mükemmel olan bir çizimi berbat hâle getirebilir. Ayak bileğiyle ayağın üst kısmı arasındaki ilişkiye özellikle dikkat edin ve bu ilişkiyi bolca çizin.

KOLLAR VE ELLERDE DETAY

Dirsekler ve bilekler son derece önemli vücut organlarıdır; ama öğrenciler bu kısımları çoğu kez yeterince gözlemlemez. Kolları çizerken bu eklemlere ek dikkat gösterirseniz çiziminiz çok daha etkili hâle gelir.

1. Michelangelo'nun Adem'inin (131. sayfa) kopyasına yeniden bakın ve sanatta bilinen en ünlü kol ve el çizimlerini inceleyin. Bu çizimde kolun elin ifadesine veya eylemlerine nasıl bir artalan sağladığını görebilirsiniz

1.

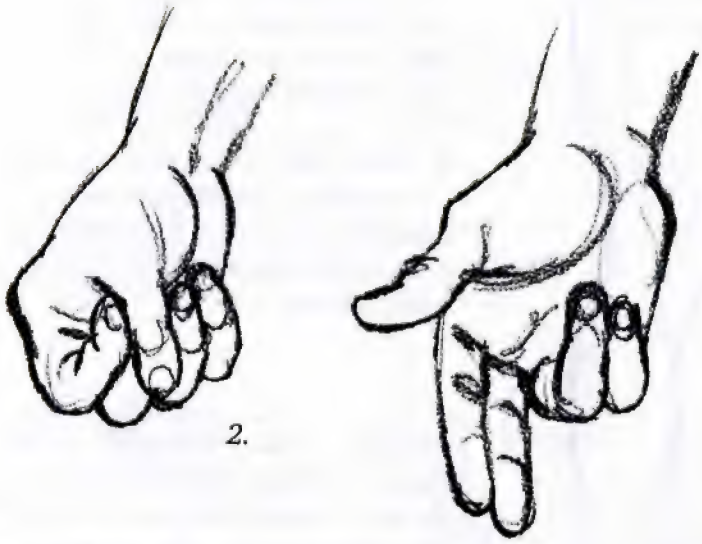

2.

2. Başparmak için ayrıca özen göstermelisiniz, dolayısıyla, bu parmağın karakteristik açısını çizmek için biraz zaman ayırın ve bolca alıştırma yapın. Bu pozlarda başparmağın elin işaret ettiği yönü belirlemeye nasıl yardımcı olduğuna dikkat edin.

3.

3. Ellerin kalçaya dayandığı bu görünümde nazik bir şekilde kıvrılan el pozun agresif niteliğini azaltıyor.

Eller duygusal ve içgüdüsel jestleri aktarmak için son derece etkili araçlardır. Dışa doğru gerilmiş bir kol veya el hem bir odak noktası oluşturur hem de resme önemli bir özellik kazandırır.

Sonraki aşamada elleri mümkün olan her açıdan çizmeye başlayacağız. Burada gördüğünüze benzeyen, kolay bir açıyla başlayın. Bir ayna kullanarak kendi ellerinizle çizim yapabileceğiniz gibi başkalarının ellerini de çizebilirsiniz.

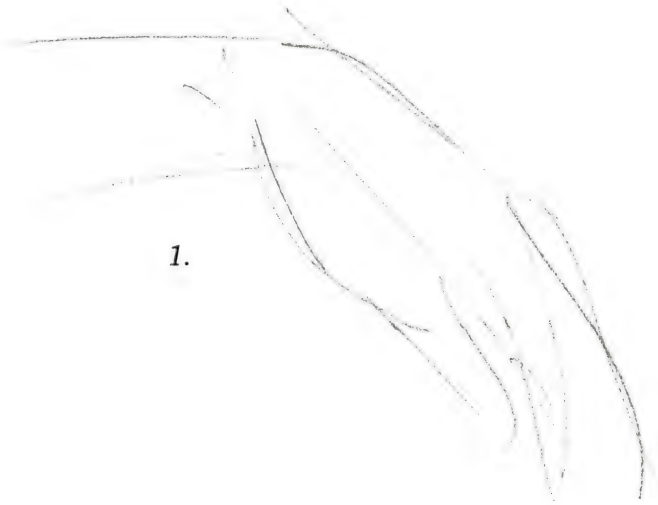

1.

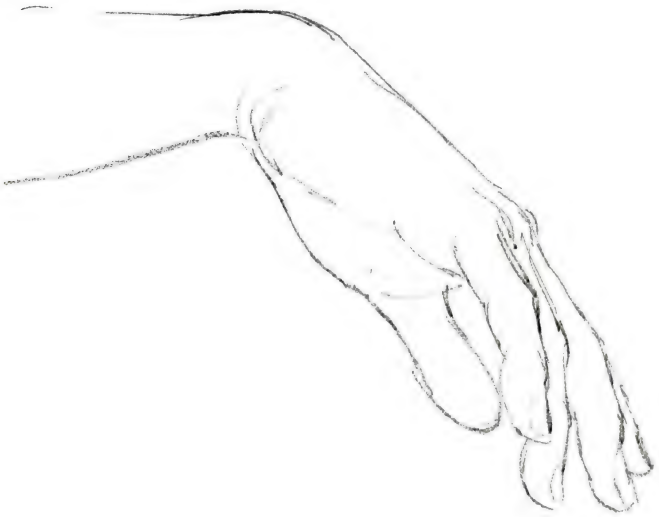

2.

1. Önce ana hatları, parmakların gösterdiği yönü, parmaklar ve avuç içleri arasındaki temel oranları, parmakların eklem yerlerini ve eklemlerin arasındaki uzaklığı kabataslak olarak çizin.

2. Bu temel çizgilerin doğruluğunu sağladıktan sonra şekli doldurun.

3.

3. Ton ekleyerek çizimi tamamlayın.

ELLERDE DETAY

Kendinize olan güveniniz arttıktan sonra size doğru uzanan ve perspektif kuralları gereği parmakları kısa görünen elleri inceleyin. Zorlanırsanız ve çiziminiz güzel görünmezse şaşırmayın. İstediğiniz sonucu elde edinceye kadar yeniden deneyin.

El çizimi alıştırması yapmanın sonu yoktur. Farklı türde elleri çizmeye çalışın: kadın ve erkek elleri, genç ve yaşlı insanların elleri, güçlü ve narin eller. Belirli bir aşamaya geldikten sonra her parmağı ve başparmağı gerçek boyunun üç katı büyüklükte çizmek iyi bir fikirdir.

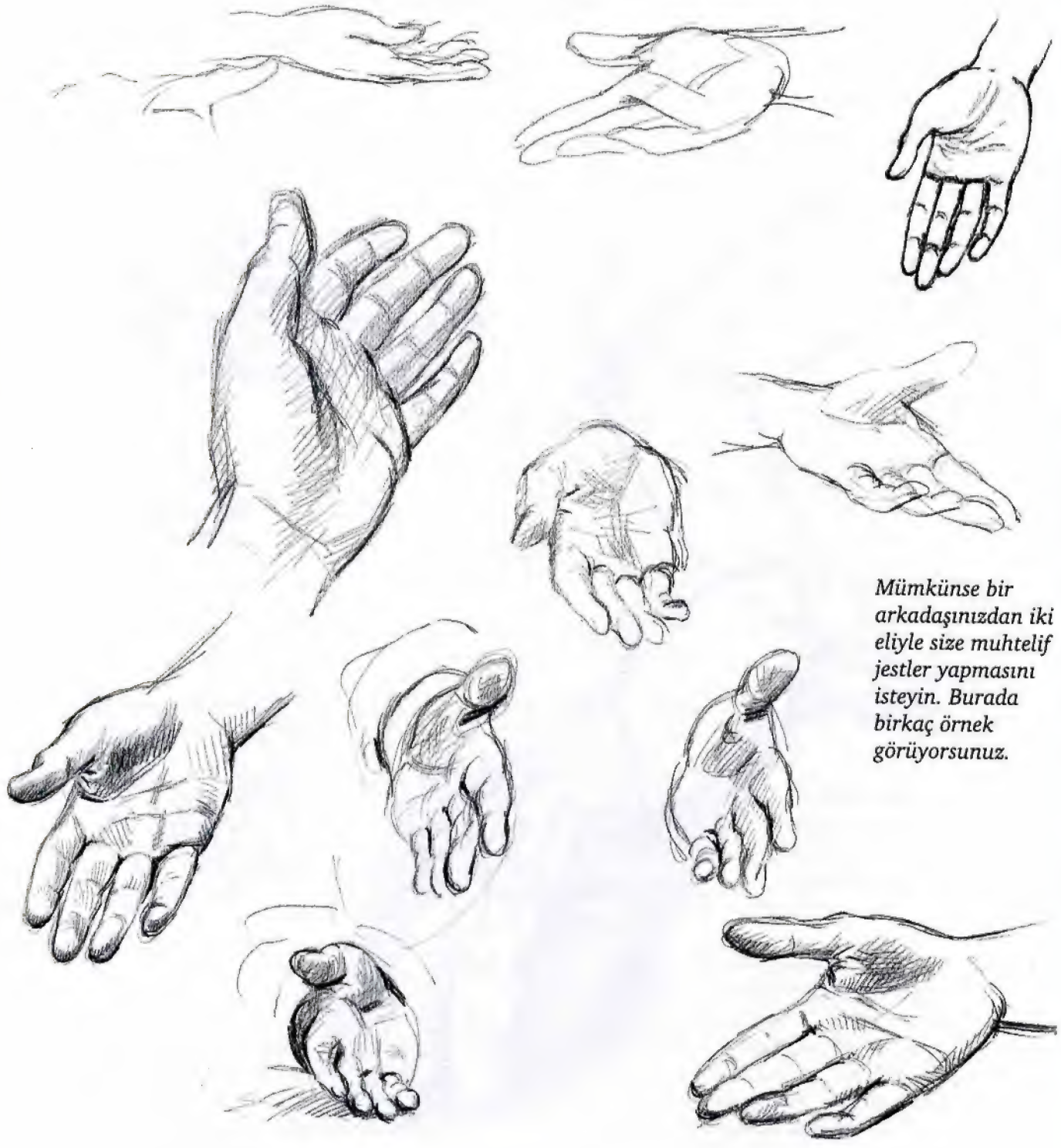

Mümkünse bir arkadaşınızdan iki eliyle size muhtelif jestler yapmasını isteyin. Burada birkaç örnek görüyorsunuz.

Elleri zor konumlarda gösteren resim veya çizim baskılarını veya kitaplarını inceleyip buradaki şekilleri çizmeye çalışın.

Küçük nesneleri tutan elleri de çizmeye çalışın.

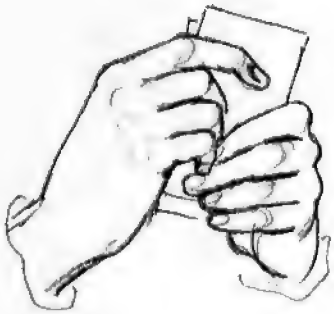

FARKLI AÇILARDAN BAŞ

Başın şeklini ve yüz organlarının konumunu farklı açılardan çizmek önemlidir; görünüm farklı açılarda çok farklı olabilir. Burada birkaç farklı açıyı görüyorsunuz. Bitmiş çalışmaları yapısal çizimlerle karşılaştırarak oranların nasıl değiştiğini inceleyin.

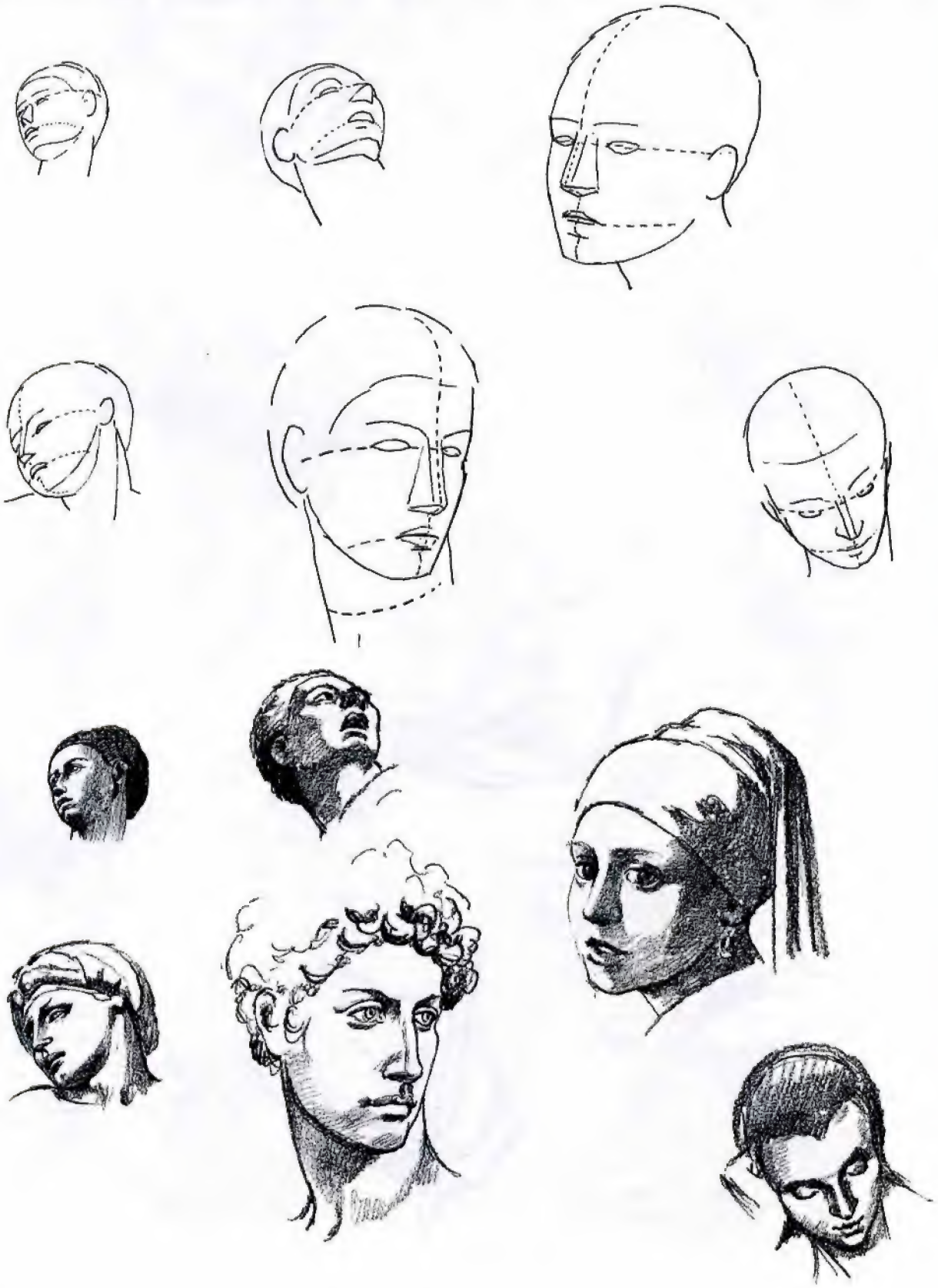

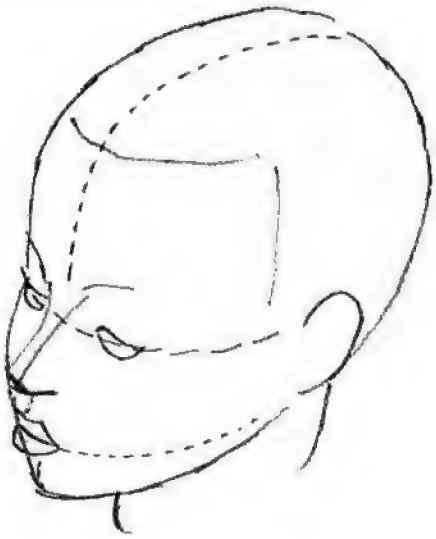

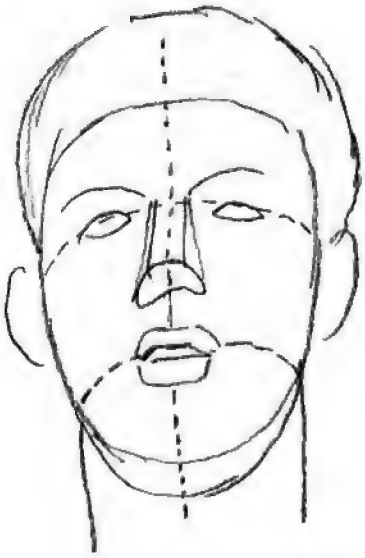

FARKLI AÇILARDAN BAŞ: ALIŞTIRMA

Önceki adımlarda gördüğünüz bazı örneklerde incelemiş olduğunuz gibi, baş üstten veya alttan görüldüğünde ağız ve göz çizgileri yatay istikamette başın şeklinin eğimini alır. Aşağıdan bakıldığında dış köşelerde aşağı doğru eğim kazanırlar. Yukarıdan bakıldığında köşelerde yukarı doğru eğim kazanırlar. Alın yukarıdan bakıldığında iyice görünmez olur; burnun altındaki alan ve çene ise alna oranla çok daha büyük görünür. Burun, aşağıdan bakıldığında, yüze dik açılı bir üçgen gibi görünür, burun delikleri gâyet net durumdadır ve genellikle gözlerden birini kısmen kapatır. Çene ve üst dudak, yukarıdan bakıldığında, neredeyse görülmez olur; burun ve alın ise daha uzun gibi görünür.

Önceki adımda yapmış olduğunuz gibi, burada gördüğünüz açıları basitleştirmeye çalışın. İleride bu portrelerin hepsini tam olarak yapma şansınız olacak.

1. Dörtte üç büyüklükte görünüm çene açısını ve başın arka kısmını vurgular. İzleyenden uzakta olan göz burun kemeri tarafından kısmen kapatılmış ve yüzün kenarına doğru eğimli gibi görünüyor.

1.

Başın üstünden gözlerin ortasına, burna, ağza ve çeneye inen merkez çizgisi baştaki yüz şeklinin oluşturulmasında son derece önemlidir (başın oranlarını hatırlamak için 36. ve 37. sayfalara bakın).

2. Burada çocuk aşağı baktığı ve çocuğun çenesi kapalı olduğu için gözler başın çevresinin eğimini kazanıyor. Yüzündeki organlar net ve basit, kendi yaşına son derece uygun (yaklaşık 8 yaşında).

3. Gözlerin baş çevresinin eğimini kazanması etkisi burada da açıkça görülüyor; ağız da aynı nedenle eğimli: başın geriye doğru yaslanmış olması bu etkiyi yaratıyor. Burun yüzden yukarı doğru bir çıkıntı yapmış gibi duruyor. Çene altındaki bölge büyük göründüğü için boynun şekli değişiyor.

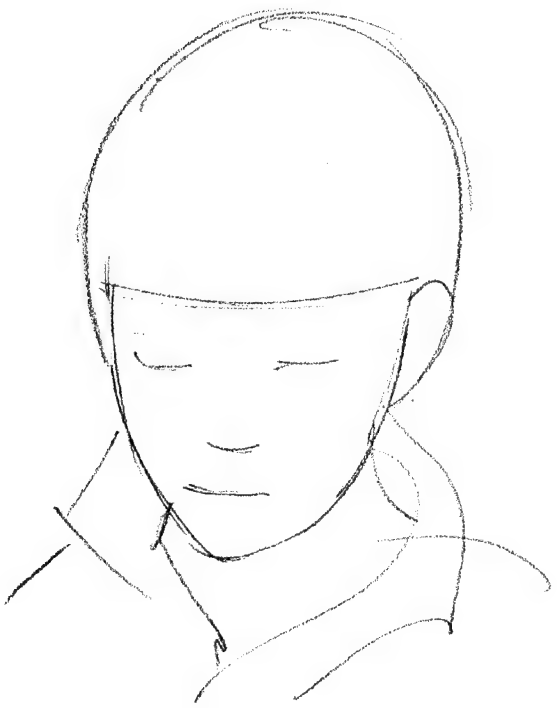

2.

3.

YÜZ İFADELERİ

İnsan yüzünün bize sunduğu farklı ifade türlerini incelememiz gerekli. Bu örnekler klasik resimlerden veya fotoğraflardan alındı.

Boticelli'den alınan bu yüz çiziminde yüz organları oldukça basit, açık, rahat ve dikkatli bir havada görülüyor.

Kaşların indiği hafif endişeli veya kuşkulu bir yüz, gözler yana bakıyor, ağız sıkıca kapatılmış; Velasquez'den.

Caravaggio tarafından tasvir edilen dini hayranlık duygusu.

Halinden memnun bir gülümseyişle mutlu bir yüz; Riefenstahl'ın 1936 Olimpiyatları filminden.

Gülümseme, beklenti, bir olaydan duyulan açık memnuniyet; ama biraz endişe veya kuşku da var.

Büzülmüş dudaklarla bir şeye bakan şaşkın bir yüz veya belki de bir mumu üfleyen birinin yüzü.

Şaşkın ve nazik bir gülümseme, kaşlar kalkık ama göz kapakları yarı kapalı.

Açık ağızlı bir gülümsemeyle ve iyi bir esprinin tadını çıkartırcasına yukarı kaldırılmış kaşlarla hafif tehditkâr bir bakış.

Hafifçe yana eğilmiş, kederli soluk ve eğri bir gülümseme.

Ağız açık bağırma veya hayret, gözler fal taşı gibi, alın şaşkınlık veya korkuyla kırışmış.

Meydan okuma, uyanıklık ve gücü ifade eden bir baş; Michelangelo'nun bir heykelinden alınmıştır.

YÜZ İFADELERİ: ALIŞTIRMA

Bu sayfalardaki yüzler önceki adımdaki sayfalardan çok daha keskin ifadeleri gösteriyor ve neredeyse karikatür niteliği taşıyor.

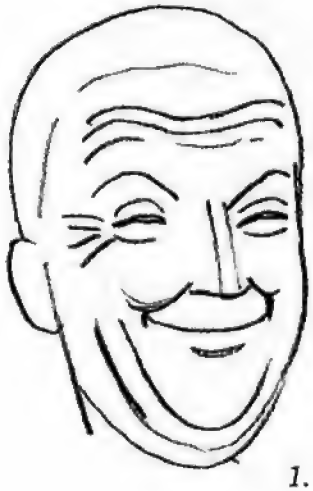

1.

2.

1–2. İfadeli yüzleri çizerken ana hatlar çok önemlidir. Burada gözün ve burnun çevresindeki bütün kırışıklıkları keskin ve net şekilde verdim. Alındaki, yanaktaki ve çenedeki masif deri katmanları ve kaslar da vurgulandı.

3.

4.

3–4. Burada gözlerin altındaki ete ve burun deliğinin yanından ağzın köşesine inen büyük kırışıklığa özellikle dikkat edin. Adamın yüzündeyse gözlerin köşesinde çokça kırışıklık ve aynı zamanda alında paralel çizgiler var.

1–4. Son aşamada katlanma ve kırışıklık çizgilerine ton ekleyerek biraz daha hacim verdim. Bununla birlikte, bütün bu örneklerde başarılı bir sonucun ön şartı çizgilerin kesinliği, netliği ve gücüdür. Bu çizgiler ifadenin anahtarıdır.

Bu tür yüz özelliklerini çalışmanın en kolay yolu kendi yüzünüzün aynadaki görüntüsünü çizmektir. Bütün iyi karikatüristler bu çalışmayı yapar. Yüz ifadeleri konusunda zayıfsanız, arkadaşlarınızın yüzlerinin fotoğraflarını çekin ve sonra bunları dikkatli bir şekilde kopyalayın.

DETAYLAR: AĞIZ VE GÖZ

Şimdi yüz organlarını ayrıntılı olarak inceleyelim. Önce gözlerin ve ağzın yakın plan görüntülerini sonra ağzın ve gözlerin profil görüntülerini çizmeye çalışın. Modeliniz yoksa, kendi yüz organlarınızı çizmeyi deneyin. Profil görüntüsünü elde etmek için iki ayna kullanmanız gereklidir. Aynanın yakınında durarak her detayı görmeye çalışın.

Ağzı çizerken önce dudakların iç ve dış kenarlarına dikkat edin. Şekli ne olursa olsun, ağzın en güçlü çizgisi dudakların birleştiği yerdeki çizgidir. Bu çizgi son derece belirgin, net olacak ve ağız boyunca uzayacaktır. Profil görüntüsünde bu çizgi, çok daha belirgin olacaktır.

Dudakların dış kenarları güçlü çizgilerle çizilmemelidir. Yeni başlayanların çoğu bu kenarı gereğinden çok vurgulayarak yüzden dışarı fırlamış gibi görünen boyalı bir çift plastik dudak yaratır. Üst dudağın orta kısmını özenli çizin, bu kısım oldukça belirgin bir kenara sahiptir. Orta kenarın küçük bir kısmı hariç alt dudak için böyle bir durum söz konusu değildir, çene ve üst dudak arasındaki yüz çizgisi bazen oldukça derin olabilir.

Üst dudağın tam ortasının üstündeki dikey burun direği oluğunu göstermeyi unutmayın; bu noktanın yoğunluğu değişebilir. Şimdi ağzın köşelerine bakalım. Derin oyuklar var mı yok mu? Aşağı veya yukarı kıvrımlar var mı? Ağız köşesinin dışında büyük bir et var mı yok mu? Bütün bu noktalar ağza bireysel bir karakter verir.

1.

1. Gözün iç köşesinde gözyaşı kanalını gösteren bir formasyon var. Dış köşe ise daha basit. Kaşların yapısına dikkatli bir şekilde bakın ve her kılı doğru yönde çizmeye çalışın. Yaşlı yüzlerde kaşlar dikensidir ve kıllar her yönde büyür. Genç yüzlerde ise kaşlar tek bir yönde yumuşak bir seyir izler. Bu örneği şekil 3'le karşılaştırın.

2.

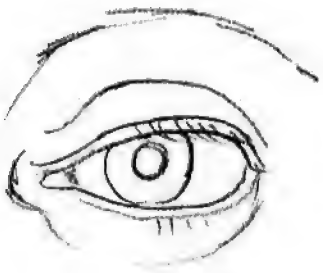

2. Gözün yapısı profilden çok daha net olarak görülebilir. İrisin (gözdeki renkli kısmın) açık gözde ne kadar büyük bir alanı kapladığını inceleyin ve gözün beyazını gereğinden çok abartmamaya çalışın; aksi takdirde korku dolu göz etkisi yaratmış olursunuz. Genellikle irisin sekizde biri üst kapağın altında gizlidir ve irisin alt köşesi alt kapağa sadece temas eder.

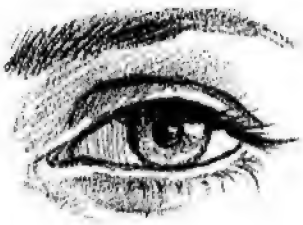

3.

3. Çok yaşlı yüzler dışında, alt gözkapağı soluk çizilmelidir; yaşlıların kirpikleri seyrektir ve alt gözkapakları sarkar, öte yandan alt kapak üst kapak kadar güçlü ifadeli değildir. Alt kapak yukarıyı gösterdiği için ışığı yansıtır ve daha parlak görünür. Üst kapaksa aşağı baktığı ve kirpikleri daha kalın olduğu için daha koyu ve ağır görünür.
Gözde, gözkapaklarından daha belirgin olan tek özellik gözbebeğidir; gözbebeğinin siyah noktalı merkezinde küçük bir vurgu vardır.

Gözkapaklarının dokusunu göz ardı etmeyin; yukarı bakan alt kapak parlak görünürken aşağı bakan ve daha koyu kirpiklere sahip olan üst kapak ise daha koyu görünür.
Genç yüzlerde ise kaşlar tek bir yönde yumuşak bir seyir izler.
Gözde, gözkapaklarından daha belirgin olan tek özellik gözbebeğidir; gözbebeğinin siyah noktalı merkezinde küçük bir vurgu vardır.

DETAYLAR: BURUN VE KULAK

Burun önden çizilirken sizi yanıltabilir.

Burnu aşırı uzun çizmemeye özen gösterin. Orta çıkıntının genişliğini dikkatli bir şekilde inceleyin; bu çıkıntının genişliği burnun her iki yanına düşen gölgenin derinliğini belirler. Burnun önden çiziminde en derin gölge genellikle göze ve kaşa yakın köşede bulunur. Yanak ve burun arasındaki burun deliği çizgisi genellikle belirgindir ve burun delikleri de gölgede kalacaktır.

Burun deliğinin şeklini düzgün çizmeye dikkat edin; aksi takdirde başka birisinin burnu gibi durabilir. Işık anormal değilse, burun çıkıntısının altındaki gölge açıkça gösterilmelidir. Burnun alt ucunun genişliğini burun deliğinden burun kemerine kadar olan burun boyuyla karşılaştırarak kontrol edin.

Başlangıçta kulak kıvrımını oldukça şaşırtıcı bulacaksınız. Kendi kulaklarınızı görebilmek için iki aynaya ihtiyacınız olacak. Kulağın uzunluğu ve genişliği doğru hesaplanmalıdır. İç kısım kulağın altına doğrudur. Kulak memesinin uzunluğu da değişebilir.

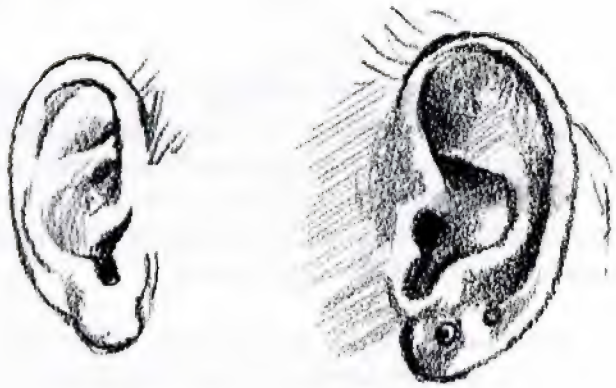

ÇOCUKLARIN YÜZ ORGANLARI

Henüz hiçbir sarkma veya yorgunluk oluşmadığı için çocukların yüz organları yetişkinlerinkinden daha basittir. Yüz organlarını en genç halleriyle çizmek isterseniz, çocuk yüzleri sizin için bulunmaz fırsattır. Çocuklar birkaç dakikadan daha uzun süre hareket etmeden duramayacağı için elinizi çabuk tutmalısınız.

Gençliğin yumuşaklığı ve karmaşık olmayan yüz şekilleri on iki yaşındaki bu Çinli erkek çocuğunun yüz organlarında açıkça görülüyor. Gözlerin bademe benzeyen şekli kuşkusuz bu ırkın karakteristik özelliği ve kolayca çizilebiliyor.

FORMUN VE GİYSİLERİN ÇİZİLMESİ

Giysilerin ve tuhafiye malzemelerinin çizilmesi zor olmasa da bu malzemelerin davranış biçimi ve vücut üzerindeki görünümleri hakkında fikir sahibi olabilmeniz için biraz gözlem yapmalısınız. Bu çalışmadan elde edeceğiniz sonuçları natürmortların arka planında da kullanabilirsiniz; ama bu alıştırmanın temel amacı kıvrımların nasıl çizileceğini öğretmektir. Malzemelerin davranış biçimleri genellikle kumaşın türüne bağlıdır. Biraz pratik yaparak bu farklılıkları anlayabilirsiniz.

Yün veya ipek gibi yumuşak kumaşlı bir nesne seçip başka bir şeyin üstüne örterek muhtelif katlar ve kıvrımlar oluşturmak kumaşın davranış biçimini öğrenmenizi sağlayacak yararlı bir alıştırmadır. Şimdi gördüklerinizi çizmeye çalışın.

1. Büyük katmanların ve kıvrımların ana hatlarını çizin. Bu hatları doğru çizebildikten sonra daha küçük katlara ve kıvrımlara yönelin.

2. Malzemenin dokusunu yakalayabilmek için tonları koyudan açığa doğru uygulayın. En keskin katların kenarlarının yumuşak katların kenarlarıyla ton kontrastı oluşturmasına dikkat edin. Yumuşak katlarda ton aşamalı olarak beyaza yaklaşmalıdır.

1.

2.

Gömlek kolu içindeki bir kolu veya pantolon içindeki bir bacağı çizmeye çalışın; ana katlara/kıvrımlara ve kolun veya bacağın bükülmesinin bu katları/kıvrımları nasıl etkilediğine dikkat edin. Gömlek kollarındaki kırışıklıklar üçgen veya baklava şekilleri gibi neredeyse düzenli bir görünüme sahiptir.

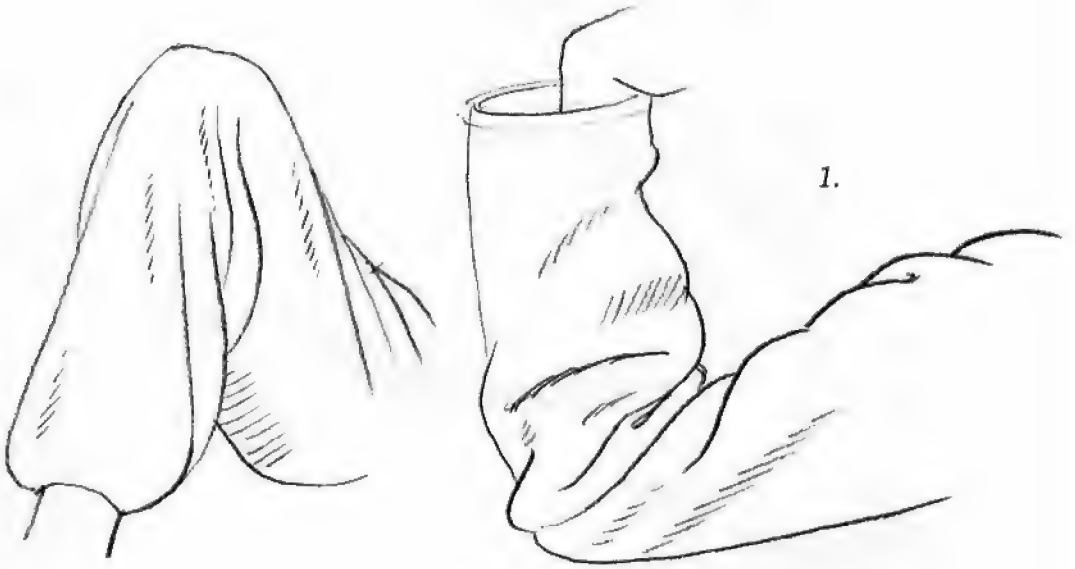

1.

1. Önce ana kırışıklık çizgilerini çizerek işe başlayın. Katlar ve kırışıklıklar cekette daha kısa ve keskin görünürken eşofmanda daha uzun ve yumuşak görünür.

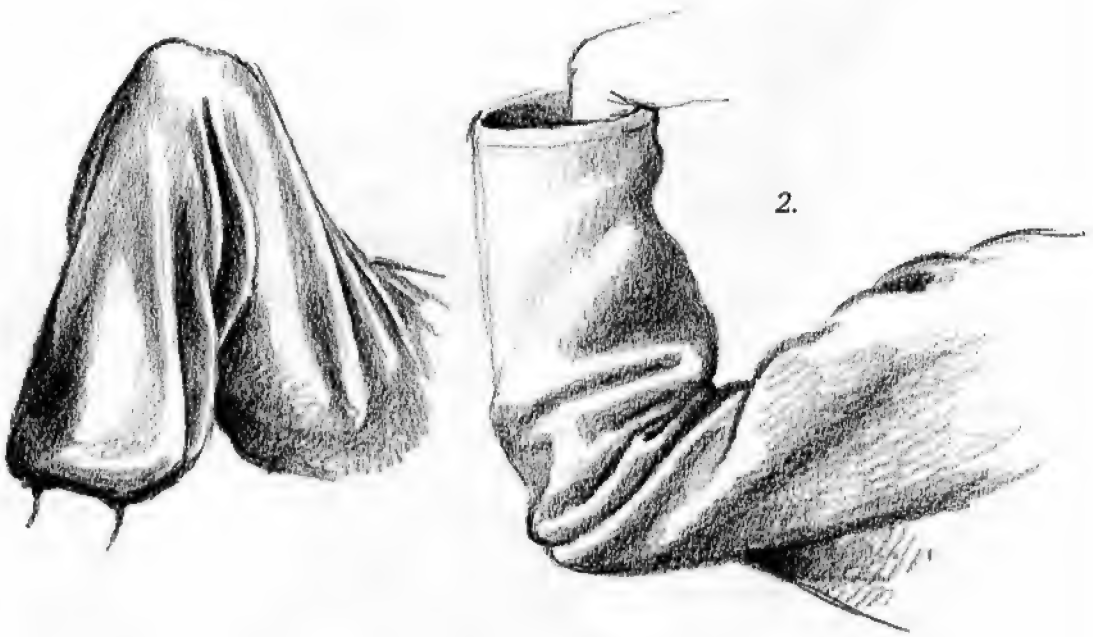

2.

2. Gerekli yerleri gölgeleyerek çizim duygusunu kazandırın.

3. Malzeme biraz sert olduğu için bu gömlek kolları deseni neredeyse stilize edilmiş durumda.

3.

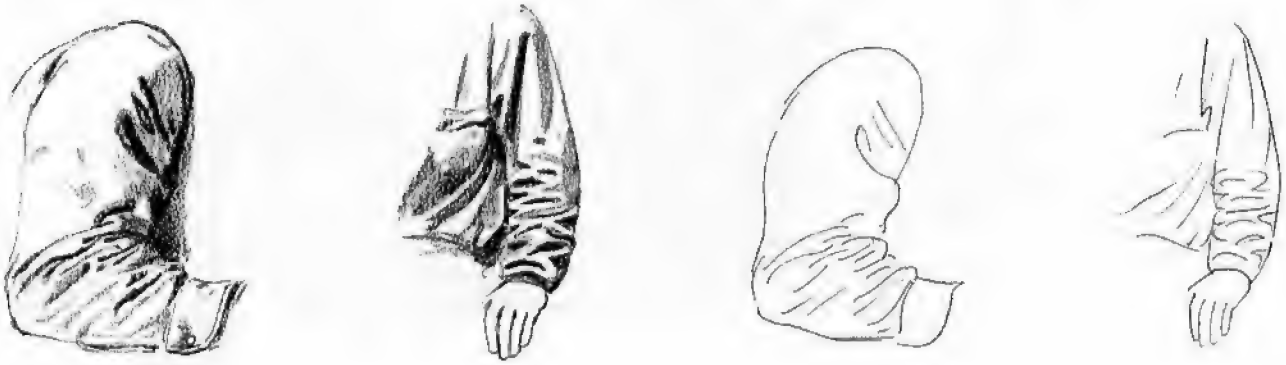

HAREKETİN İFADE EDİLMESİ

Şimdi sanatçıların ifade veya heykelsi hareketler içeren figürleri nasıl çizdiğine göz atabiliriz. Daha çok çizim yaptıkça başka sanatçıların farklı etkileri nasıl yarattığını fark edebilmeye başlayacaksınız. Bazı sanatçıların bu etkilerin elde edilmesiyle ilgili sorunları nasıl dâhiyane bir şekilde çözdüğünü anlayabilmek size büyük yarar sağlayacak.

1.

1. On sekizinci yüzyıldan kalma bir heykelden alınan bu figür aynı dönemde rağbet gören yumuşak, zarif ve genç formu gösteriyor. Figürdeki her çizgi formun yumuşaklığını ve jestin zarif duygusunu vurguluyor. Bu kadını şekil 5'teki garip ifadeli ve oldukça dinamik figürle karşılaştırın.

2. Gauguin'in Tahitili kız resminden alınan bu figürün en etkili özelliği heykelsi niteliğidir. Ağaçtan oyma gibi görünen bu kız figüründe yüzey tonları bir düzlemden diğerine oldukça basit bir şekilde ve net olarak değişiyor. Bu durum hacim ve güç etkisi yarattığı gibi figüre dörtgen ve kompakt bir şekil kazandırıyor.

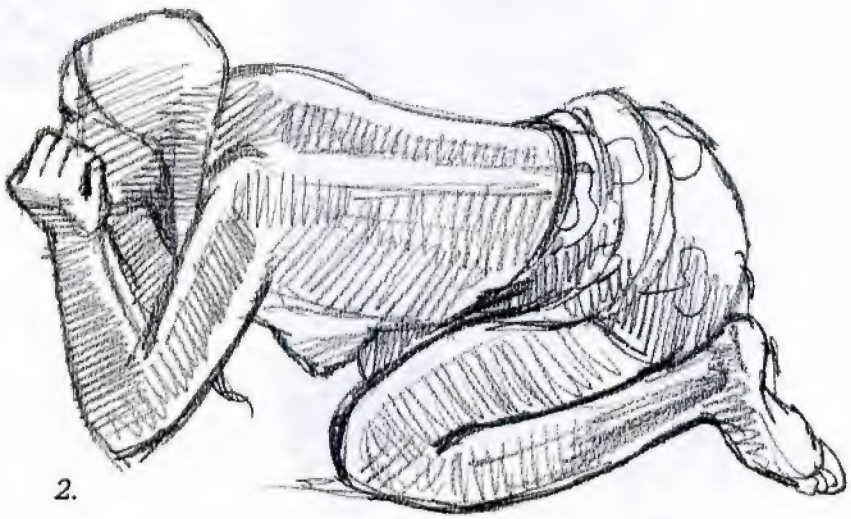

2.

3. *Parlak bir teknik ressam olan empresyonist üstat Degas'tan bir kopya. Ayakkabısını çeken bu baletin üçgensi ve piramide benzeyen şeklinin basitliğini görebilmeyi başarmış. Tek bir yana düşen gölge bu etkiyi vurguluyor; parlak bir üçgen şekline kontrast oluşturan koyu renkli bir üçgen, tepe noktasının yakınındaki hafif kabarma ve tepe noktasında yüzdeki ve saçtaki gölgelerin yer değiştirmesi bu etkiyi pekiştiriyor. Elbisenin şekli figürün alt kısmını büyük oranda gizlese de kol üçgenin orta çizgisinden açık bir şekilde uzanırken gösteriliyor. Figürlerin geometrik olarak şekillendirilmesi resmi güzelleştirir ve dengeyi pekiştirir.*

4. *Barda klasik kontra-posto hareketini yapan genç bir balerinin güzel ifadesi. Omuzları bir yana sarkarken kalçası ters yönde; böylece ağırlık tek bacak üzerinde yoğunlaşıyor ve baş uyum sağlamak için eğiliyor. Çoğu sanatçı özellikle Tanrıçaları ve Üç İlahe'yi tasvir ederken bu karmaşık ve dengeli şekli kullanarak son derece güzel figürler çizmiştir.*

5. *Bu çizim kapı önünde dedikodu yapan ve taşralıların diğer insanların sorunlarına merakını jestiyle gösteren bir tezgâhtarın fotoğrafından alınmıştır. Yüzdeki eğri bakış, yukarı çekilmiş diz ve arkada katlanan kola verilen vücut ağırlığıyla, uzun olmaktan ziyade geniş ve gürbüz bu figür on sekizinci yüzyıl öznelerinde (şekil 1) görülen zarafetten hiçbir iz taşımıyor.*

DURUŞTAKİ İFADE

Burada gördüğünüz bütün çizimlerde el ve kol düzenlemeleri son derece açık yüz ifadeleriyle birleştirilerek duygusal atmosferi güçlü bir şekilde izleyene aktarıyor. Bu gibi davranışları sergileyen insanları çizerken, duygusal atmosferi yansıtan teknikleri kullanmalısınız.

1.

1. Rahat bir sosyal ortamda, bir şakanın keyfini çıkartan veya eğlenceli bir şey anlatan bir erkek. Hafif kaba gölgeleme tekniği öznenin şen halini yansıtmaya yardımcı oluyor.

2.

2. Çocukların hayvanlara karşı sıkça beslediği sevgi ve sempati duygularıyla bir koyunu sarıp sarmalayan küçük bir kız. Başını koyunun başına bastırmış, aşağı bakıyor, ağzı hafifçe açık ve dudakları dışarı çıkmış. Kullanılan yumuşak çizgiler bu atmosferin güçlü bir şekilde vurgulanmasını sağlıyor.

3. Dostluklarının keyfini çıkartan yaşlı bir çift; başlar birbirine yapışmış, erkeğin kocaman eli kadının omzundan yumuşak ve sevgi dolu bir şekilde dolanıyor. Burada gevşek çizgiler çiftin gayri resmî ve gösterişten uzak davranışını güçlü bir şekilde vurguluyor.

3.

1.

REVİZYON 1

Bu çizimin ilk aşamalarını daha önce yapmıştınız (121. sayfaya bakın). Şimdi çizimi tamamlayacak noktaya geldiniz.

1. Mümkün olan en basit çevre çizgisini çizin. Çiziminizin ilk aşamasında son derece basit çizgiler kullanın.

2. Her ana şekli kabataslak çizin; her çizim gördüklerinizi tam olarak aktarabilmelidir.

2.

3. Ton ekleyin, koyu ve güçlü gölgeleri vererek şekli belirginleştirin.

3.

Şimdiye dek çalıştığınız çizimlerde insanları çizmek için pek çok farklı yöntem gösterilmişti. Sürekli ve dikkatli bir şekilde alıştırma yapmazsanız bu bilgilerin ve yönlendirmelerin hiçbir yararı olmaz. En iyi yöntem hayatın içinden çizim yapmaktır. Her zaman mümkün olamasa da şaheser çizimleri kullanarak yapacağınız düzenli çalışmalar büyük yarar sağlayacaktır. Hiçbir şey sürekli alıştırma yapmanın yerini tutamaz. Pratik yapmazsanız ilerleyemezsiniz.

1.

REVİZYON 2

Gerekirse 120. sayfaya bakarak bu portrenin ilk aşamalarını hatırlayın.

2.

3.

1. Çizim alanınızı belirlemek için temel bir çevre çizgisi çizin.

2. Modelinize benzemelerine dikkat ederek ana şekilleri çizin. Ton alanlarını hafifçe tarayın.

3. Ana tonda çok daha ince varyasyonlar uygulayın. Güçlü çevre çizgilerini vurgu almayan çizgilerden ayırt edin. Büyük ton alanları bu adamın başında, omzunda ve kolunda bırakılan boşluklarla kontrast oluşturuyor ve bu noktaların vurgu almasını sağlıyor.

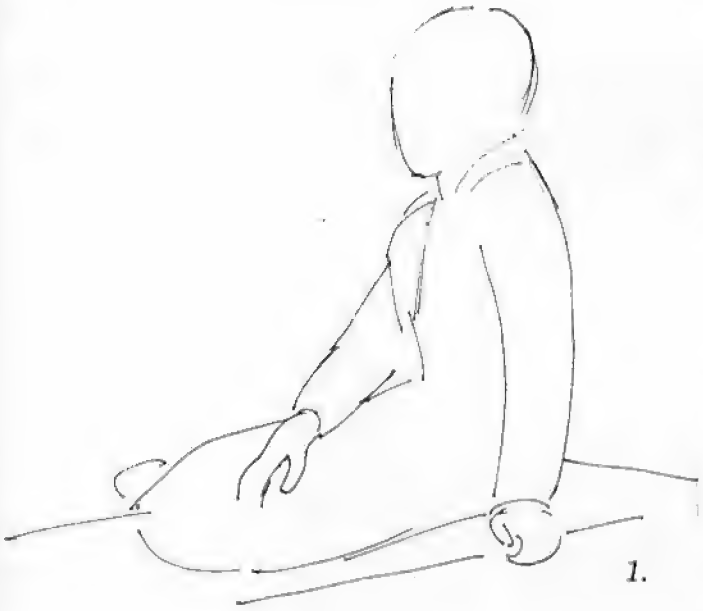

1.

REVİZYON 3

Şimdi önceki alıştırmadakiyle aynı işi yapın ama bu sefer mürekkep kullanın. Poz 158. ve 159. sayfalarda gösterilen modelin pozuyla aynı ama başın açısı ve ifade çok farklı. Şimdiye kadar öğrendikleriniz ışığında neler yapabileceğinize bakın.

1. Ana alanı kabataslak çizme alıştırmasını tekrarlayın.

2. Modele benzemeye başlayıncaya kadar her şekil üzerinde çalışın.

3. Ton ekleyin. Önce çizgilerinizi aynı yönde çizin. Şimdi bazı alanları yeniden ele alın, farklı yönde çizerek tonu yoğunlaştırın. Son olarak, başka bir yönde koyu tonları ekleyerek figürün kenarlarını ve elbisesini vurgulayın.

2.

3.

REVİZYON 4

Yüzün çizileceği konumu seçmek de bir öznenin benzerini elde etmek kadar sorunlu olabilir. Bu konum çizdiğiniz kişi hakkında fikir verir. Nazik insanlar aşağı bakma eğilimindedir. Agresif insanlarsa, çeneleri kalkmış olarak, yukarı veya ileri bakar. Bu tür güçlü kişilikler başlarını dik tutar ve doğrudan doğruya izleyene bakar. Bazı insanlar daha kolay gülümser, bazılarıysa daha karanlık veya soğuk görünür. İfade güvensizse profil en iyi çözümdür.

1.

1. Başlamadan önce başın şekline bir bütün olarak bakın. Bu şekli çalışın; şekli doğru alabilmeniz şarttır. (Gerekirse, 143. sayfaya bakarak bu portrenin nasıl çizileceği hakkında bilgi alın.)

Şimdi bir ana hat çizin; saç bölgesini, gözlerin, burnun ve ağzın konumunu gösterin.

2.

2. Kulakların, gözlerin, burnun, ağzın ve saç ve boyun gibi diğer detayların şekillerini kabataslak çizin.

3.

3. Ton veya gölge alanları, saçın ve gömleğin özellikleri, göz, burun ve ağız çevresindeki gölgelerde görünen ve yüz organlarının belirginleşmesini sağlayan ton varyasyonları nihai çizimde ele alınan konulardır. Ton çizgilerinin farklı yönlere gittiğini fark edeceksiniz. Bunu yapmanın tek ve 'doğru' yolu yoktur. Kendi çizimlerinizde tek yönlü tonlamayı, çok yönlü tonlamayı, kontur çevresinde veya paralelinde gölgelemeyi ve mümkün olduğu takdirde, çizgiler yerine yumuşak gri bir ton elde edinceye kadar gölgeyi sıvamayı veya yumuşatmayı deneyebilirsiniz. Uygulayacağınız ve işe yarayacağını düşündüğünüz teknik elde etmek istediğiniz etkiye bağlıdır. Yumuşak ve akışkan tonlar fotoğraf etkisi verirken, daha cesur çizgiler canlılığı öne çıkartır. Burada hafif kaba gölgeleme tekniğiyle, küçük çocukların görünümlerine önem vermeme alışkanlıkları aktarılıyor.

REVİZYON 5

Işık, dörtte üç büyüklükteki bu görünümün vurgu kazandırdığı bu portreye belirli bir özellik kazandırıyor. Işığın yukarıdan gelmesine karşın yüz, burun dışında, doğrudan ışık almıyor. Bu tür görünümlerde, başın ve yüzün merkez çizgisini hizâlamak ve yüz organlarını bu çizgi boyunca doğru yerleştirmek için büyük dikkat gösterilmelidir. Özne doğrudan izleyiciye bakıyor olsaydı, merkez çizgisi çok daha belirgin olacaktı. Bununla birlikte, bakışta istenilen yumuşaklık ve huzur duygusu olmayacaktı.

1.

Gerekirse, 142. sayfaya bakarak başı ve bu portreyi farklı açılardan çizme konusunda bilgi alın.

1. Başın şeklini inceledikten sonra, saç bölgesini ve gözlerin, burnun ve ağzın yerini işaretleyerek çevre çizgisini çizin.

2.

2. Temel gölgelendirmeyi yapın; bu sefer aynı yönde gölgeleme yaparak yumuşak ve düz bir görünüm elde edin.

3.

3. Burada temel tonlar farklı yönlerde tonlamalarla kesilerek gerekli ışık ve gölge etkileri verilmiş, ayrıca, derinlik ve üç boyutluluk etkisi çok daha ince ve detaylı olarak verilmiş. Saçın, gözlerin, burnun ve ağzın konumunu vurgulamak ve portrenin kalitesini artırmak için çizgiler eklenmiş.

Bir portrede yüz organlarını doğru olarak oturtmak ve sonra ağzın, burnun ve gözlerin şeklini, başın ve çenenin çevre çizgisini aslına olabildiğince yakın çizebilmek temel kuraldır. İlk denemede başaramazsanız cesaretiniz kırılmasın; ama bu hedefi her an aklınızda bulundurun. Gördüklerinizi ve görmediklerinizi kâğıt üzerine her zaman tam olarak aktarmaya çalışın. Gözlerinize güvenin. Gözler son derece hassas organlardır.

REVİZYON 6

Bu portrede başı oldukça ender rastlanan bir konumda görüyorsunuz. Zorluk başın çevre çizgisinin doğru olarak çizilmesinde yatar. Bu şekli doğru çizmek için zaman harcamazsanız, detaylı çiziminiz ne kadar güzel olursa olsun, sonuç tatminkâr olmaz. Genellikle, çizimin ilk birkaç dakikası çizimin ne kadar iyi veya kötü olacağını belirler.

Bu sıra dışı açı nedeniyle şekillerin her zamanki gibi veya her zaman bildiğiniz gibi olmasını beklemeyin. Burada temel nokta gözlemdir; titiz bir gözlem yaparsanız, çabalarınız sizi başarılı bir çizime götürür.

1.

1. Bu açıyı daha önce gördüğünüz 143. sayfada anlatıldığı gibi, bu çizimin anahtarı şekillerin yapısını anlayabilmektir. Şimdi geri dönerek belleğinizi tazeleyin. Hazır olunca ana hattı çizin ve yüz organlarını taslak olarak çizin.

Gördüğünüz şekilleri çiziminize olabildiğince doğru yansıtmaya çalışın.

2.

2. Çenenin altındaki şekle ve bu şeklin boyunla birleşerek nasıl büyük ve açık bir şekil oluşturduğuna özellikle dikkat edin. Açı nedeniyle, yüz organları, yani gözler, burun ve ağız her zamankinden daha küçük bir alana sıkışmış durumda.

3.

3. Hem iyi bir çizgi hem de izleyeni ikna edici bir portre oluşturmak için vurguyu doğru yerde kullanarak bütün ışık, gölge ve detay süslemelerini ekleyin.

ÖZNENİN HAZIRLANMASI

Şimdi portrenizin öznesini en iyi etkiyi yaratacak şekilde nasıl hazırlayacağınızı inceleyeceğiz. Gerçekçi bir portre elde edebilmeniz için öznenizi kendi koşullarında çizmeniz gereklidir, bu nedenle her türlü aksesuar aktarmak istediğiniz fikri desteklemelidir.

Öznenizi oturttuğunuz koltuk öznenin durumunu vurgulayabilir veya bu durumla kontrast oluşturabilir; bu portrede büyük, süslü ve oturanı kapsayan koltuk ve o koltukta oturan küçük ve zarif kız figürü hem birbirini tamamlıyor hem de birbiriyle kontrast oluşturuyor. Aksesuarınızı seçtikten sonra açıyı ve ışığı ayarlayın; burada öznenin yanındaki büyük pencere ana ışık kaynağıdır.

SPONTANE PORTRE

Bunun gibi hareketli bir portreyi yakalayabilmeniz için muhtemelen fotoğraf çekmeniz ve pek çok taslak çizim yapmanız gerekecek. Bu figürü gördüğümde yanımda kroki defterim de vardı ve onu çalışırken kabataslak çizmeden edemedim. Bu çizimin gerçek bir portre olabilmesi için özellikle baş kısmında daha çok detaya ihtiyaç var.

Burada kasıtlı bir alegori de var; bu çizim her zaman eli tırpanlı yaşlı bir adam olarak temsil edilen Zaman'ı hatırlatıyor. Gevşek çizgiler şekle bir hareket duygusu veriyor.

FARKLI BİR PORTRE RESSAMLIĞI

Burada gördüğünüz her iki örnek de portre ressamlığına sıra dışı yaklaşımlar getiriyor ve iki aşırı uçta duruyor. İlk çizim basit çevre çizgisi yaklaşımının etkisini gösterirken ikinci çizim detayların ve dokunun görsel etkisini öne çıkartıyor.

Bu çizim etkisini ana yüz organlarının ve saçın taslak şeklinden alıyor. Bu yaklaşımın iyi sonuç verebilmesi için profili hem oran hem de şekil olarak son derece kesin bir şekilde alabilmeniz gereklidir. Zaman alıcı olsa da, göründüğü kadar zor değildir.

Bu çizimde, genç kadının gür saçlı başının koyu tonlardaki zenginliğini vurgulamak için mürekkeple çizim tekniğinin kullanılması isabetli olmuş. Çizgilerin üstten aşağıya kadar kesintisiz olmadığını ve çizgi aralarında beyaz alanların bırakıldığını fark edeceksiniz. Burada uzun ve parlak saç izlenimi veriliyor.

Kompozisyon

Zaman içinde herkes pratik yaparak bir resmin temel parçalarını çizmeyi öğrenebilir; ama bütün bir etkiyi oluşturmak (kompoze etmek) veya tasarlamak tamamıyla farklı bir konudur. Bu aşama sanatçının çalışmasındaki en dikkat çekici, en hoş ama en zor aşamadır. Hem zihinsel hem de duygusal olarak zor bir iş olan kompozisyon aynı zamanda bir sanatçının vizyonunu veya vizyonsuzluğunu gösterir.

Çoğu kompozisyon geometrik ilkeler kullanılarak oluşturulur. Resim geometrik alanlara bölünür ve her kısım bir düzene uyar. Bu yaklaşım bir resmin yaratıcı etkisini azaltıyormuş gibi görünse de aslında tam tersine artırır; bu bölümdeki şaheserleri incelediğinizde bana hak vereceksiniz. Sanatçılar geometri disiplininden yararlanarak ahenk ve denge oluşturur; sonraki aşamada bunları ele alacağız.

ANALİZ

Kompozisyon açısından Renoir'ın 'The Luncheon of the Boating Party' (Tekne Yolcularının Öğle Yemeği) tablosu figürlerin küçük bir alanda ustaca gruplandırılmasına güzel bir örnektir. Sahne o kadar doğal görünüyor ki göz figürlerin rasgele gruplandırıldığını sanıp aldanıyor. Aslında son derece titiz bir düzenleme çalışması yapılmış. Grupların dikkatli bir şekilde belirlenmiş dekor içinde güneşlik, yiyecek masası ve balkon aracılığıyla birbiriyle nasıl ilişkili olduğuna ve grup içindeki her figürün yakınlık, jest veya davranış açısından diğeriyle nasıl ilişkili olduğuna bakın.

Şimdi gruplara detaylı olarak bir göz atalım.

Grup A

Grup A: Solda bir adam balkon demirine yaslanmış, ayakta duruyor. Onun yanında oturan kız köpeğiyle konuşuyor; kızın önünde şişelerle, tabaklarla, meyveyle ve bardaklarla dolu bir masa var. Belli ki öğle yemeği bitmiş ve insanlar sadece oturup sohbet ediyor.

Grup B: Bu iki grubun hemen arkasında balkona yaslanmış bir kız ve her ikisi de oturan bir kadın ve bir erkek var.

Grup C: Sağ ön plandaki üç kişilik grupta bir kız, oturan bir adam, ayakta duran ve kıza doğru eğilmiş onu sohbete çekmeye çalışan bir adam var.

Grup D: Bu üçlünün arkasında ciddi bir konuşma içinde olan iki adam, onların sağında ise sohbet eden iki adam ve bir kadının başları ve omuzları var.

Seurat'ın büyük, açık hava resmi 'The Bathers' (Nehir Kıyısındakiler)'da kompozisyon başarılı bir şekilde ikiye bölünüyor: işleme gemilerinin olduğu ve resim tabanının üçte ikisi kadar üstünde uzanan ufuk ve resmin sol üst kısmından neredeyse sağ alt köşesine kadar uzanan diyagonal kıyı. Büyük figürler bu diyagonalin altında gruplandırılmış. Resim sanki izleyici de resimdeki figürlerle birlikte günün huzurunu paylaşıyor, çimenlerde oturan, nehirdeki teknede gezen insanları ve manzaranın diğer kısımlarını izliyor gibi çizilmiş.

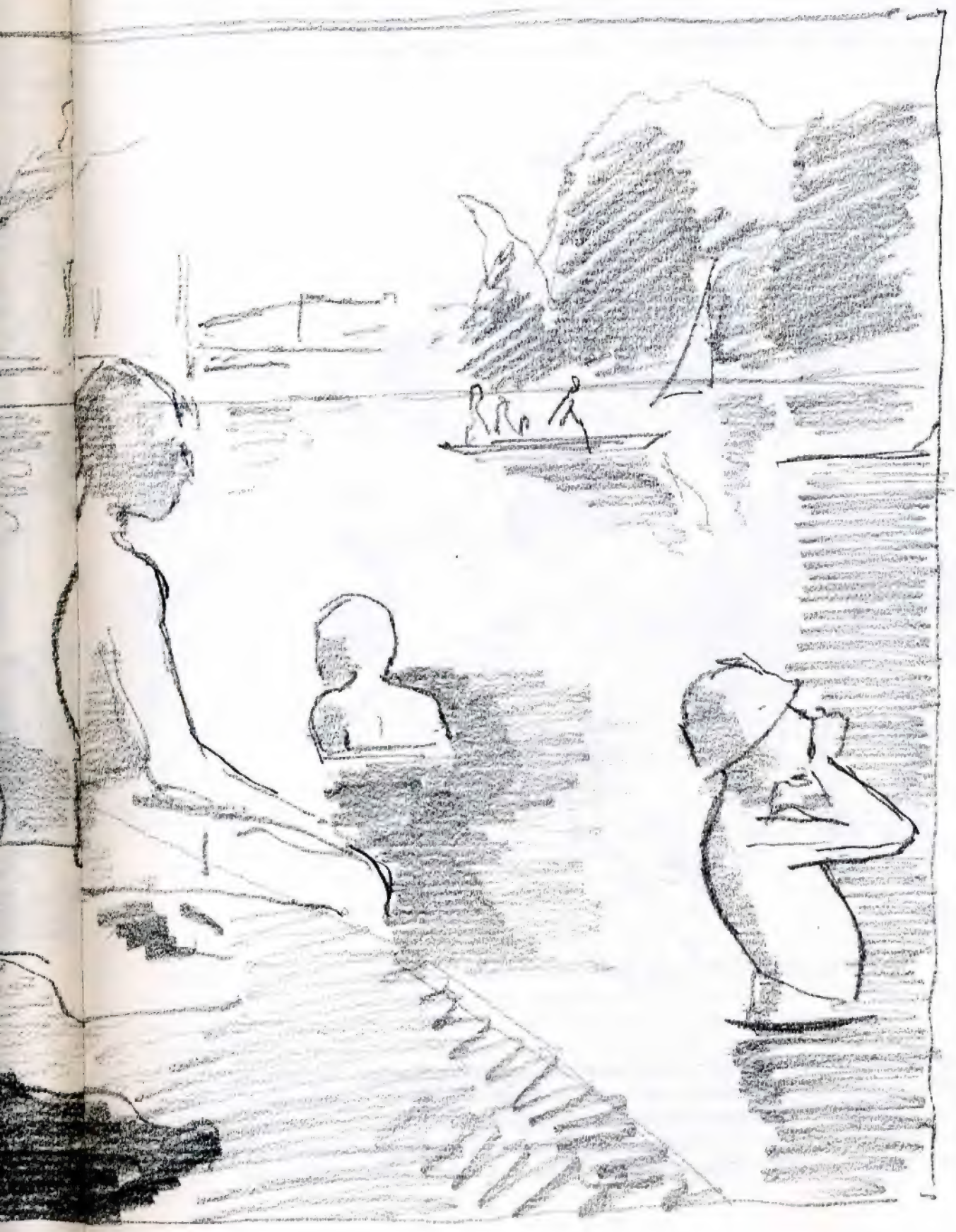

KOMPOZİSYONDA HAREKET

Bu iki resimde de büyük bir enerji ve dinamizm var ama Rubens ve Titian bu etkiyi elde etmek için farklı yöntemler kullanmış. Rubens'in eserinde yoğun bir drama var; figürlerin birbirleriyle fiziksel ilişkisi karışıklığı ve mücadeleyi vurguluyor, sıçrayan atlar ise arka planı oluşturuyor. Titian'ın eserindeyse sahne çok daha açık ve aksiyon resmin tamamına yayılmakla birlikte farklı kısımlarda ustaca vurgulanıyor.

Rubens'in Leucippus'un kızlarına tecavüz edilişini tasvir eden resminde atların huzursuzluğu insan aksiyonuna bağlam kazandırıyor ve sahneye muhteşem bir dinamizm sağlıyor. Ön plandaki iki bakire genç sarışın kadın, güçlü erkek binicilerin önündeki atlara kaldırılıyor. Kıvranırken iki erkekle simetri içinde yan yana duran iki kadın figürü bu hareketin dekoru olarak işlev görüyor. Sadece iki at ve dört figür olmasına karşın bu varlıkların barok hareketi çok güçlü bir dramatik aksiyon oluşturuyor.

Titian'ın Baküs ve Ariadne adlı resminde Rubens'in resmindeki kadar dinamizm var; ama sahne peyzaj içinde gerilere kadar uzandığı için enerjinin etkisi çok farklı. Çok daha açık olan bu resimde, sol yarıdaki havadar mekân sağdaki koyu renkli ağaçlardan oluşan korudan çıkmış figürlerin düzensiz ilerleyişle kontrast oluşturuyor. Bu grupta eğlenen Baküs rahibeleri, satirler ve sarhoş Silenus görülüyor; bunların hepsi şarap ve coşkulu özgürlük tanrısı Baküs'ün gürültücü arkadaşları. Bu tanrının kişiliğinin her iki yönü de burada gösteriliyor. Baküs merkez sahneyi oluşturuyor; gözleri, Naxos adasında Theseus tarafından henüz terk edilmiş ve gelini olmasını istemeye geldiği Ariadne'e sabitlenmiş şekilde kendisini arabasından atarak büyük bir drama etkisi yaratıyor.

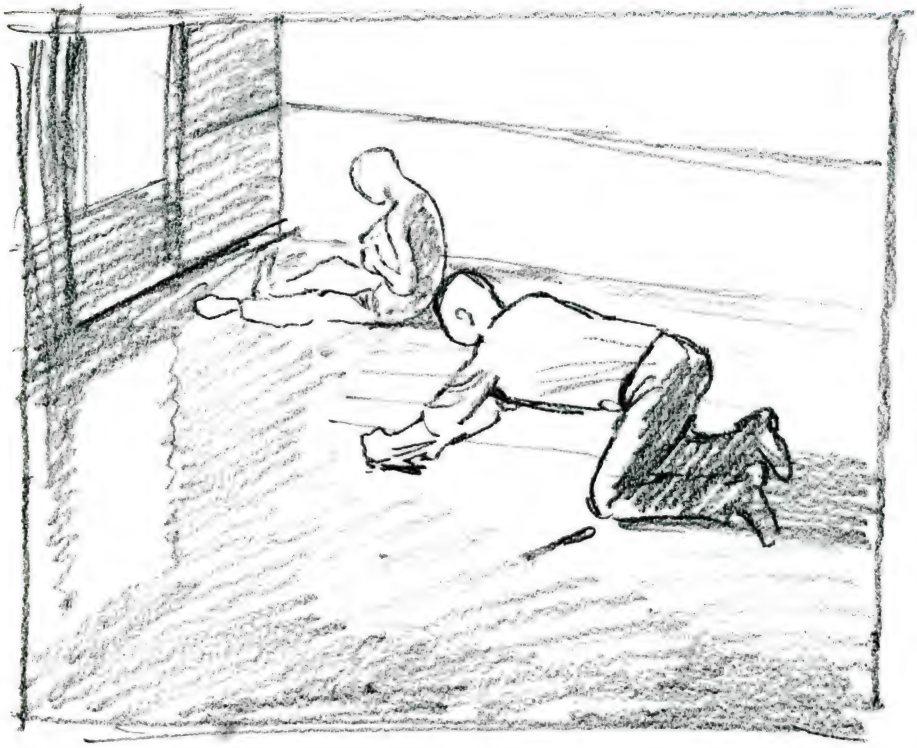

İÇ MEKÂN

Bu iki sayfada bakış noktası değiştiğinde neler olduğunu, resmin anlatım gücünün figürlerin sahne içindeki konumlarına ne kadar bağlı olduğunu görüyoruz. Bu resimlerin her birinde güçlü bir kapsayıcılık duygusu var.

Önce Caillebotte'ın 'The Floorscrapers' (Sistire Yapan Erkekler) adlı eserinin iki versiyonunu karşılaştırarak bakış noktası kenardan (yukarıdan) başa (aşağı) kaydığında kompozisyona neler olduğunu göreceğiz. Resimdeki erkekler Paris'te bir apartmanın birinci katındaki boş bir odada zemini kazıyarak yeniliyor. Her iki resimde de tek bir pencere yegâne ışık kaynağı.

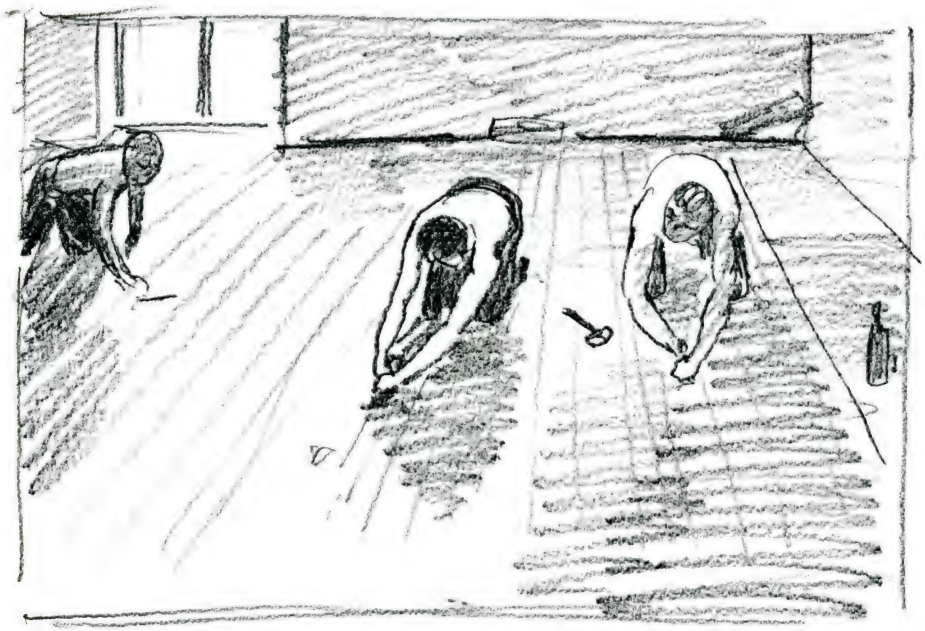

Üstteki resimde ışık arka plandaki duvardan yansıyor ve erkeklerin gövdelerini aydınlatıyor. İkinci versiyonda ise arka plandaki duvar karanlıkta ve gölgeli, erkeklerin gövdesi de bu duruma uygun. Bakış noktasının değişmesi resmin bütün dinamiğini değiştiriyor; soğukkanlı ve neredeyse tembelce bir faaliyetten zorlu ve yoğun bir uğraşıya geçiş yaşanıyor. Alttaki resimde kullanılan koyu tonlar faaliyetin hızını vurguluyor; üç erkeğin de beline kadar çıplak olması temel duyguyu güçlendiriyor. Erkeklerin arasındaki mesafe onları işlerinden oluşan bir bütün içinde yalıtıyor. Üst resimdeki erkek dostluğunu paylaşmıyorlar; üst resimde erkekler arasındaki fiziksel yakınlık iş içinde 'bir oldukları' duygusunu güçlendiriyor.

İzleyici odada oturan gruptan belirli bir uzaklıkta tutulduğu için bu Pieter de Hooch kopyası aşağıdaki von Menzel kopyasından daha mesafeli. Arkadaki pencereden gelen ışık dışında, grubun üstündeki alan karanlık. Soldaki açık kapı resmin içinde daha çok yeri görebilmemizi sağlıyor. Sanatla uğraşmamış bir çocuktan veya yetişkinden bir sahne çizmesini istesek, burada olduğu gibi aksiyonu uzak mekânda kurmaya çalışırlar.

Kameranın çıkışı ve Japon baskı ustalarının eserlerinde açıkça görülen tekniklerin etkisi nedeniyle Batılı sanatçılar ön plandaki büyük alanları keserek dramatik etkiyi artırmayı ve izleyeni sahneye dahil etmeyi seçti. Adolphe von Menzel'in 'Living Room with the Artist's Sister' (Oturma Odası ve Ressamın Kız Kardeşi) adlı iç mekân çizimi bir film karesi gibi: izleyici açık kapının öteki tarafından dikilerek odanın içine bakıyor; odada bir kişi ışığın önünde oturuyor. İki zıt görüntüyle karşılaşıyoruz – kapıyla dışında bırakıldığımız iç dünya ve arka plandaki yalnız figürün anonimliği ve bize doğru beklercesine bakan kız. Bu kızın neden beklediğini ve diğer figürle ilişkisini merak ediyoruz.

KOMPOZİSYONDA DENGE

Gördüğünüz bu iki örnek de sıra dışı birer resim kompozisyonu örneğidir. Gustave Caillebotte dış mekân kompozisyonunda iç mekândaki kadar iyi bir ressamdı. Paris sokaklarındaki yağmurlu bir günü tasvir ettiği bu çizim pek çok kişinin düşündüğü gibi on dokuzuncu yüzyıl Fransasını gösteriyor. Kompozisyonu karşı sayfadaki Velasquez'e benziyor. Her iki eserde de dramatik kontrast kullanımı başarıyı getiriyor.

Bu resmin sol tarafı neredeyse boş, kama şeklindeki apartman blokları bize doğru geliyor. Resmin sağ tarafındaysa şemsiye altında üç figür, bize doğru gelen bir çift ve sahneye sağ kenardan girmek üzere olan tek bir figür var. Lamba direği resmi tam ortadan ikiye bölüyor. Bu sahne resmin kenarından sızan büyük binaların arasında geçiyor. Diğer Caillebotte'de olduğu gibi izleyici kendisini sahnenin bir parçası olarak hissediyor. Şimdi bakacağımız resim gibi denge oldukça iyi kurulmuş.

Burada, resmin karanlık üst yarısıyla aydınlık figürlerin bulunduğu alt kısım arasındaki kontrast oldukça iyi. Velasquez'in kendisi de görünüyor. Solda, elinde paletiyle bize bakıyor. Resmin önünde İspanya Prensesi ve onun nedimesi var. Sağda ise aralarında cücenin ve köpeğin de bulunduğu maiyeti derinlemesine gruplandırılmış. Resmin arkasında, orta kısmın biraz yanında bulunan açık kapıdan bir adamın baktığını görüyoruz. Bu kapının solunda ise ressamın resimlerini yaptığı bir çiftin görüntüsünü yansıtan bir ayna var. Ön plandaki üç figür, tıpkı sanatçı gibi, bize bakıyor; belki de biz o çiftiz. Hem psikolojik açıdan hem de kompozisyon özellikleri açısından bu eser oldukça ilginç bir resim: izleyen aslında izleniyor.

DUYGUSAL İÇERİK

Karakterler arasındaki duygusal ilişki bir resme tek başına yoğunluk ve ilginçlik kazandırabilir. Bununla birlikte, duygular ancak kompozisyon öğeleriyle aktarılabileceği için bu öğeleri dikkatli bir şekilde çalışmalısınız. İlk üç resimde Manet ve Toulouse-Lautrec tarafından duyguların nasıl yetkin bir şekilde aktarıldığını göreceksiniz.

Lautrec burada aşkın sadece gençlikle ve güzellikle ilgili olmadığını gösterir gibi. Dans eden çift birbirlerine sıkıca sarılmış ve dünyanın geri kalanından kopmuş. Erkek ya bir öpücük alabilme arzusuyla ya da o anda dalıp gittiği için kadının dudaklarına bakıyor. Kadın da yüzünde tatlı ve hülyalı bir gülümsemeyle erkeğe bakıyor. Sadece dansı, müziği birbirlerini hissediyorlar.

Bu Manet resminde, bir çift yaz günü bir açık hava kahvesinde oturuyor. Erkek öne eğilmiş, kolu kadını saracak şekilde bükülmüş. Bedenin ve kolun konumu yırtıcı bir yapıyı gösteriyor. Kadın ise etrafı sarılmış ve kaderine razı şekilde oturuyor.

Yine bir Lautrec kopyası olan bu iki âşık resminin en ilginç yanı, karakterleri çok az görebilmemize karşın kompozisyonun her şeyi anlatması. Çift birbirlerinin gözlerine sevgi dolu bakıyor, saçları karışmış, aralarındaki duygusal ve erotik alâka çok net olarak görülüyor.

Bu anne ve çocuğun birlikteliği bedenlerinin birbirine sarılmış olmasıyla veriliyor. Sanki bir bitki gibi aynı kökten büyüyorlar. Annenin kolları çocuğun bacaklarını ve bedenini sarmış; koruma ve sıcaklık duygusu uyandırıyor. Her iki beden de resmin dışına taşıyor ve bize daha yakın hâle geliyor.

TEMA ÜZERİNE VARYASYONLAR

Yeme içme gibi temel bir faaliyetin kullanılması izleyiciyle ilişki kurmak için çok iyi bir yöntemdir. Durum pek çok farklı şekilde gösterilebilir ve pek çok farklı anlamı ifade edebilir. Van Gogh'ta masa başındaki aile belli ki alt gelir grubundan ve bir an önce karınlarını doyurmayı düşünüyorlar. Breugel ise bize içki içmenin verdiği dünyevi hazzı gösteriyor. Duc'un masasında, parola itidal. Sanki aileden biriymişçesine sahneye dahil edildiğimiz Metsu'nun aksine uzaktaki denetçiler olarak bir kol boyu geride tutuluyoruz. Burada görünüm ve jestlerle tanıdık bağlantılar kuruluyor.

Van Gogh'un 'Potato Eaters' (Patates Yiyenler) adlı eserinde yaşamsal bir gereklilik olarak yemek ve içmek açık şekilde gösteriliyor. Bu yoksul köylüler için akşam yemeği ciddi bir iş. Çizim karanlık ve gölgelerle dolu, yorgun yüzlere, pürüzlü ellere ve yenecek azıcık yemeğe düşen etkili ışık çizgisi karanlığı vurguluyor.

Breugel'in 'The Peasant Dance' (Köylü Dansı) adlı eseri hararetli bir yeme içme sahnesi olmasa da çok daha neşeli bir atmosferi yansıtıyor. Köylüler birbirlerini selamlıyor, ağızları doluyken konuşuyor ve zevkle birbirine sarılıyor. Bize neler olup bittiği hakkında yakın plan bilgi veren bu kompozisyon karakterlerin masadan zevk aldığını çok iyi gösteriyor. Her şekil ileri yönelimli ve birbiriyle örtüşüyor, sanki yakından çekilmiş bir fotoğraf gibi. Bu ise tanıdığımız insanları belki de komşularımızı izliyormuşuz duygusu uyandırıyor. Onları fark ettirmeden izliyoruz.

Limbourg Kardeşlerin 'Tres Riches Heures du Duc de Berry' tasvirinin kompozisyonu oldukça resmi ve nazik; yiyecekler ve giysiler lüks. Ziyafete katılan herkes kendi toplumsal statüsünün farkında. Sadece Piskopos ve Dük oturuyor. Kompozisyonun yatay yayılımı sahneyi mesafeli hâle getiriyor. Diğer resimlerin aksine bu insanları tanımıyoruz.

Gabriel Metsu'nun bir Hollanda köyündeki 6 Ocak şenliğini anlatan akıcı kompozisyonunda rahat bir aile toplantısına seyirci oluyoruz. Yaşlı bir adam küçük çocuğun, yaşlı hizmetçinin veya eşin şaşkın bakışları arasında bira içerken durumu onaylamayan genç kadın gözlerine inanamıyor.

AYRILIKLA BİRLİK OLUŞTURULMASI

Bu sahnelerin her birinde insanların kamuya açık yerlerdeki yalıtılmışlığını hissedebiliyoruz. Çizimdeki diğer figürlere yakın olmalarına karşın her biri hem kendi bölgelerinde yalıtılmış olarak var oluyor hem de bütünün içinde yer alıyor. Burada bir tür eşitlik ilkesi söz konusu, hiçbir figür diğerinden daha önemli değil.

Seurat'ın 'Sunday afternoon on the island of La Grande-Jatte' (La Grande-Jatte adasında bir pazar öğleden sonrası) adlı resmi insanların kendilerini alabildiğine doğal bir şekilde eğlenceye bıraktığı tipik bir park sahnesini gösteriyor gibi. Figürler basit ve poz vererek durmuş; sanki zaman donmuş. Ağaç tepelerinin yeknesak bulanıklığı ve kabarıklığı, güneşin aydınlattığı çimlerdeki uzun gölge ve ön plandaki büyük gölge formel bir yatay şekil kümesi sunuyor; figürler bu kümeye yerleştirilmiş. Hiç kimsenin dikkatimizi çekecek bir şey yapmamasına rağmen resmin kendisi bir şekilde önem arz ediyor. Figürlerin birbirlerine göre konumu rasgele gibi görünebilir ama elbette ki öyle değil. Bu zekice poz düzeninde herkes bir şekilde diğerine yanıt veriyor.

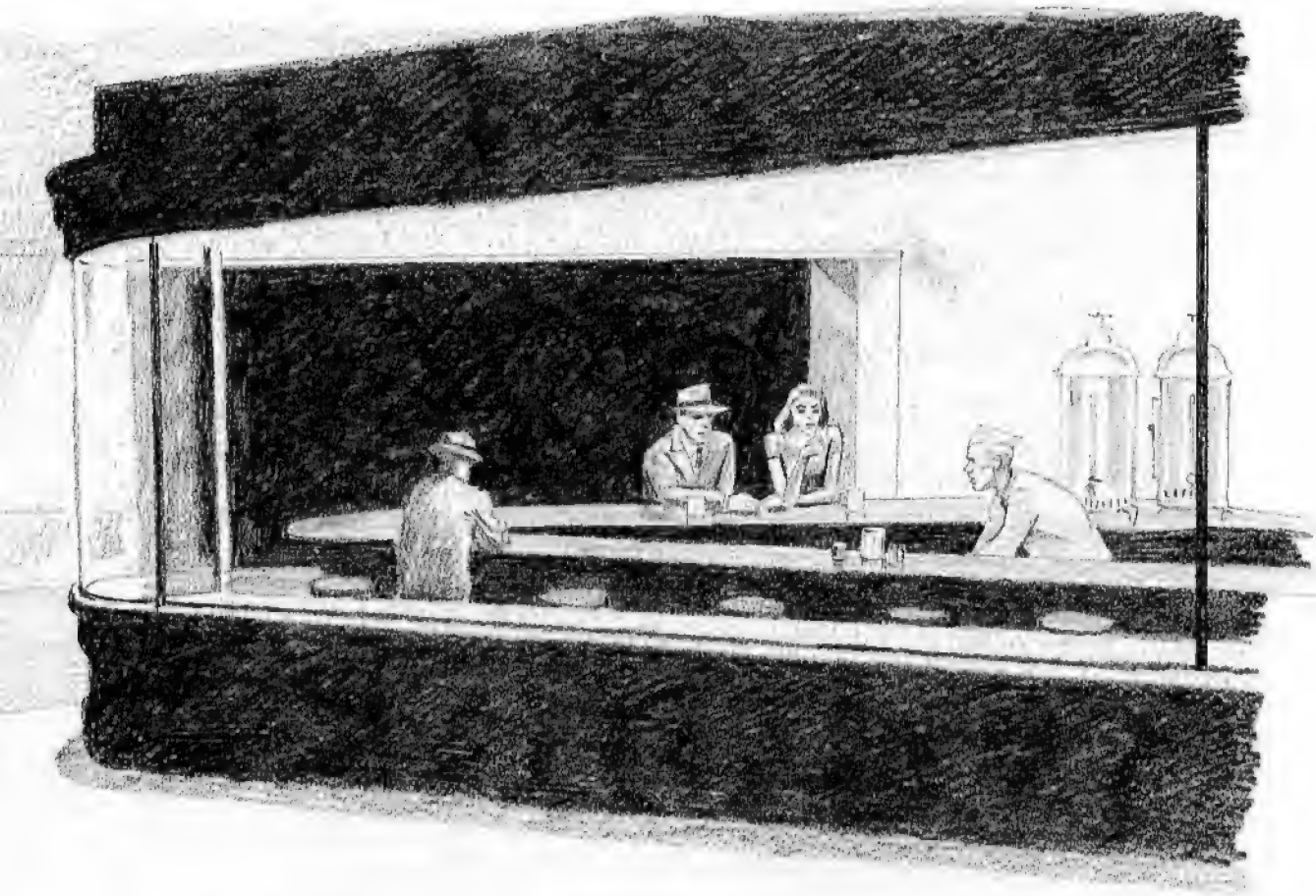

Edward Hopper 'Nighthawks' (Gece Kuşları) adlı çiziminde parlak bir pencere çerçevesi ve bu pencerenin altında ve üzerinde karanlık şeritler kullanarak oluşturduğu güçlü yanal şekle dört figür oturtuyor. Pencere bizi onlardan ayırıyor ve onlar da birbirlerinden ayrı gibiler. Bu sahne gecenin geç saatlerinin bitkinliğini yansıtıyor.

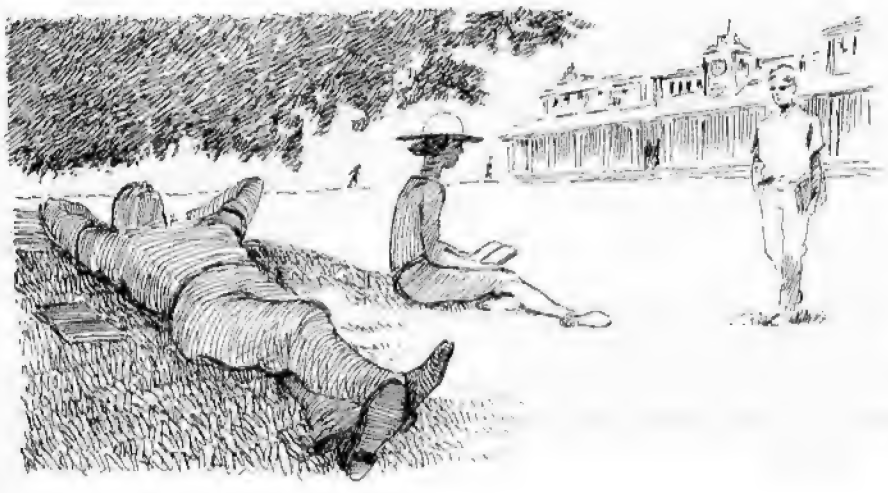

Yanal kompozisyon burada da kullanılmış; resmin soluna diyagonal olarak yerleştirilen, yatık vaziyetteki erkek bu yanal kompozisyonu güçlendiriyor. Altında yattığı ağacın gölgesi üzerine ve onun biraz arkasında oturmuş kitap okuyan kadının üzerine düşüyor. Bulundukları bölgeye bir figür yürüyor; ama belli ki onlarla buluşmaya gelmiyor. Her figür uyku, kitap veya başka yerlerde olma duygusuyla birbirinden yalıtılmış.

KOMPOZİSYONUN GEOMETRİSİ

Sanatçılar kompozisyonlarında ahengi yakalamak için geometriyi kullanırlar. Sanatçılar bir sahnede dengeyi kurmak için çoğu kez resmi ikiye, dörde, üçe böler ve çizgilerin böldüğü veya kesiştiği yerlere figürleri ve nesneleri yerleştirirler. Burada gösterilen resimler geometri kullanımının klasik örnekleridir. Hem Leonardo hem de della Francesca büyük matematikçilerdi; eserlerindeki geometri kullanımı bu özelliklerini yansıtır. Kullandıkları sistemlerin etkisini sınamak istiyorsanız, bu çizimlerin asıllarına bakın (Leonardo'yu Floransa'daki Uffizi müzesinde, della Francesca'yı da Londra'daki National Gallery'de görebilirsiniz).

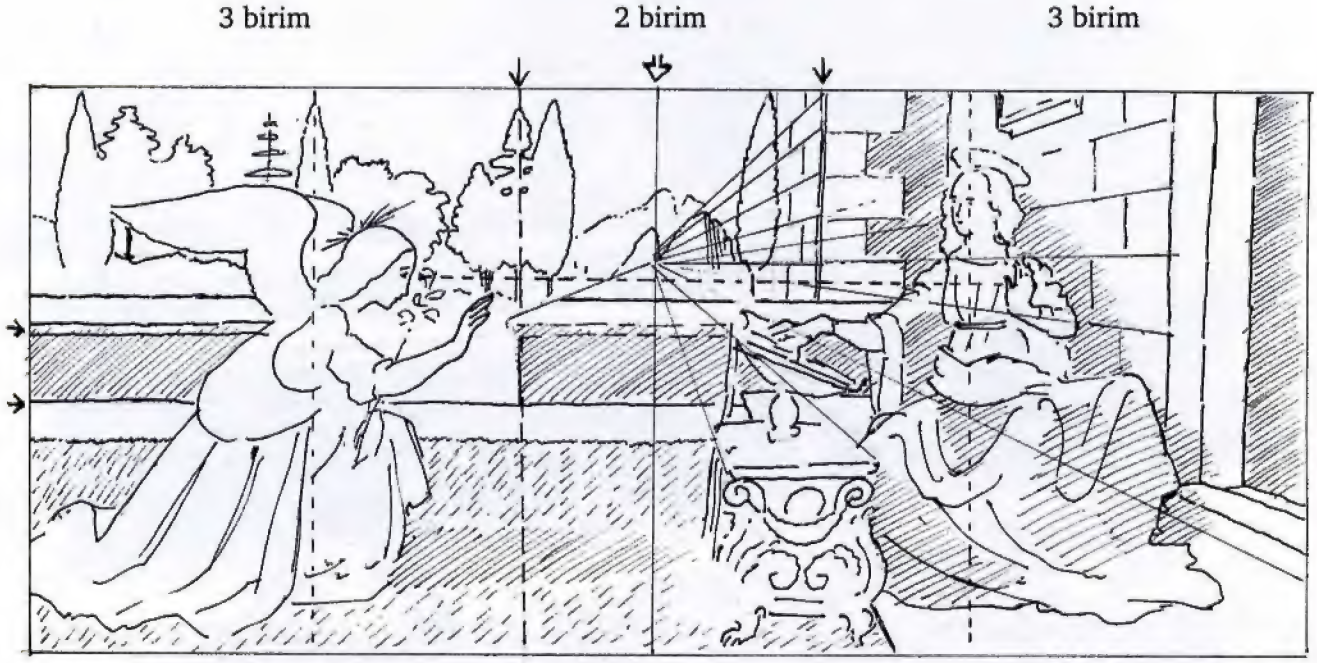

Leonardo'nun 'The Annunciation' (Müjdeleme) adlı eserinin ortasındaki 'tepecik' (arka plandaki dağ) bütün perspektif çizgilerinin birleştiği noktayı oluşturuyor. (Oyuk simgesi resimlerde genellikle Tanrı'nın insan formunda görünmesiyle ilgili olarak kullanılır.) Bu nokta resmi dikey olarak iki eşit parçaya bölüyor; uzun ve alçak duvar ise öndeki bahçeyi arka plan peyzajından ayırıyor ve resmi yatay olarak bölüyor. Meleğin başı resmin sol yarısının neredeyse ortasında ve Bakire'nin başı da resmin sağ yarısının neredeyse ortasında.

Resim dikey olarak sekiz birime veya alana ayrılmış gibi görünüyor: melek bunların üç tanesini, Meryem diğer üç tanesini oluşturuyor; diğer iki birim ise onları ayırıyor.

Meleğin bakışı Meryem'in açık avucuna yatay olarak düz bir şekilde yönlendirilmiş; bu bakış resmin üst kenarından yüksekliğin üçte biri kadar aşağıda yer alıyor.

Meryem'in arkasındaki bütün alan insan yapımı. Meleğin arkasında ise duvar hariç açık peyzaj ve doğa var.

della Francesca'nın 'Baptism of Christ' (İsa'nın Vaftiz Edilişi) adlı eserinde (karşı sayfa) İsa figürü tam ortaya oturtulmuş ve İsa'nın başı resmin orta noktasının biraz üstünde. Figür bir ağaç gövdesi ve Baptist Aziz John figürü tarafından dikey olarak üçe bölünüyor. Ufuk arka plandaki orta çizgisi boyunca uzanıyor. Kutsal Ruh güvercini resmin üst kenarından, yüksekliğin üçte biri kadar aşağıda ve İsa'nın tam üstünde. İsa'nın

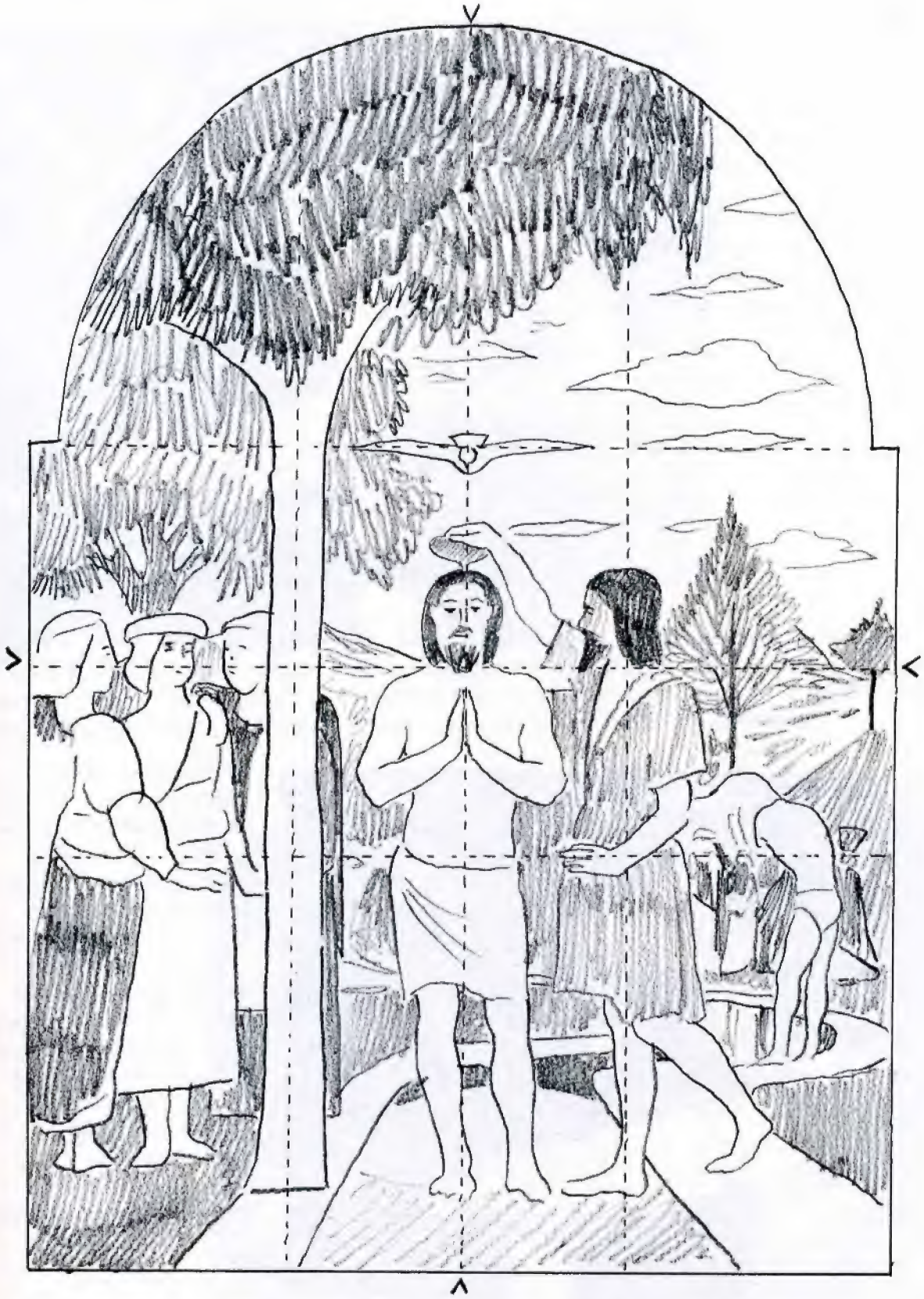

göbeği resmin tabanından, yüksekliğin üçte biri kadar yukarıda. Kuşun şekli bulutların şeklini çağrıştırıyor bu nedenle bizim üstümüze doğru hareket etmiyor. Sol ön planda bakan melekler ve sağ arkada vaftiz için hazırlanan insanlar birbirini dinamik olarak dengeliyor.

KOMPOZİSYONDA SOYUT TASARIM

Yirminci yüzyılda sanat çevreleri natüralist ve soyut sanatın güçlü yönlerini tartışmaktaydı. Bir resim ne kadar figüratif olursa olsun, tatminkâr bir kompozisyon elde edebilmek için soyut bir tasarım anlayışına gerek vardır. Bu örneklerde, dünya doğal şekilde tasvir edilmiş olsa da, şekillerin resmin sınırları içinde birbirine karşı düzenlenmesi benzersiz eserlere bir güç kazandırıyor.

Raphael'in meslektaşı Pinturicchio'nun 'Pieta' adlı eserinde, İsa'nın annesinin oğlunun soluk cesedini tutan karanlık şekli sahneyi çerçeveleyen arkı kesen güçlü bir yatay şekil olarak ortaya çıkıyor. Meryem Ana'nın karanlık şekli ve merkezdeki konumu resimde denge yaratıyor. Yukarıdaki ve kenarlardaki karanlık alanlar kompozisyonun gücünü pekiştiriyor.

Basitleştirilmiş versiyonunda bütün bu ilişkileri açıkça görebilirsiniz.

Veronese'nin 'Venus with Satyrs and Cupid' (Venüs, Satirler ve Aşk Tanrısı) adlı eserinin bu taslak çizimlerinde esere duygu gücü kazandırmak için çok basit bir kompozisyon aracı kullanılıyor. Resimde uzanmış dururken Venüs'ün çıplak sırtını görebiliyoruz; sırtı karanlığa zıt oluşturacak şekilde ışık alıyor, önündeki kaotik mekânda ise satirlerin ve Aşk Tanrısı'nın hareketli şekilleri görülebiliyor.

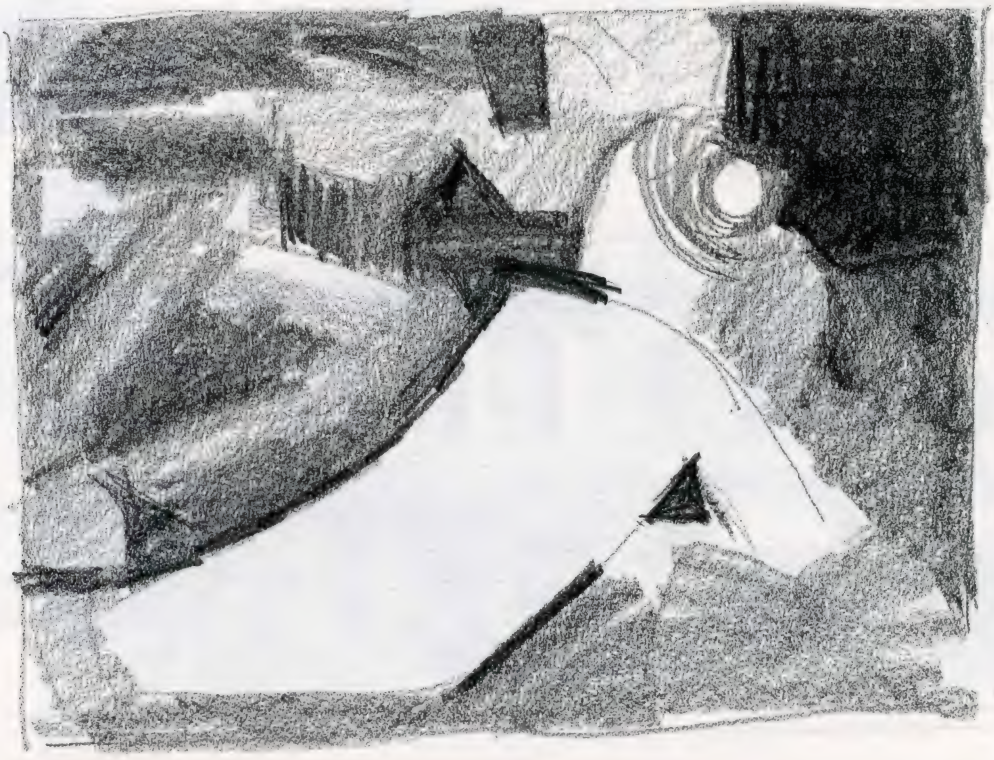

KOMPOZİSYONDA SOYUT VE NATÜRALİST TASARIM

Bazı resimler algılamada mutlak surette soyut görünse de aslında natüralisttir ve gerçek nesneleri tasvir eder. Buradaki birkaç örnekte natüralist yaklaşımdan soyut yaklaşıma ve tam tersine kolayca nasıl geçildiği gösteriliyor. Soyut yaklaşımı benimseyenler bize kompozisyon hakkında farklı ama bir o kadar da değerli dersler verebilir.

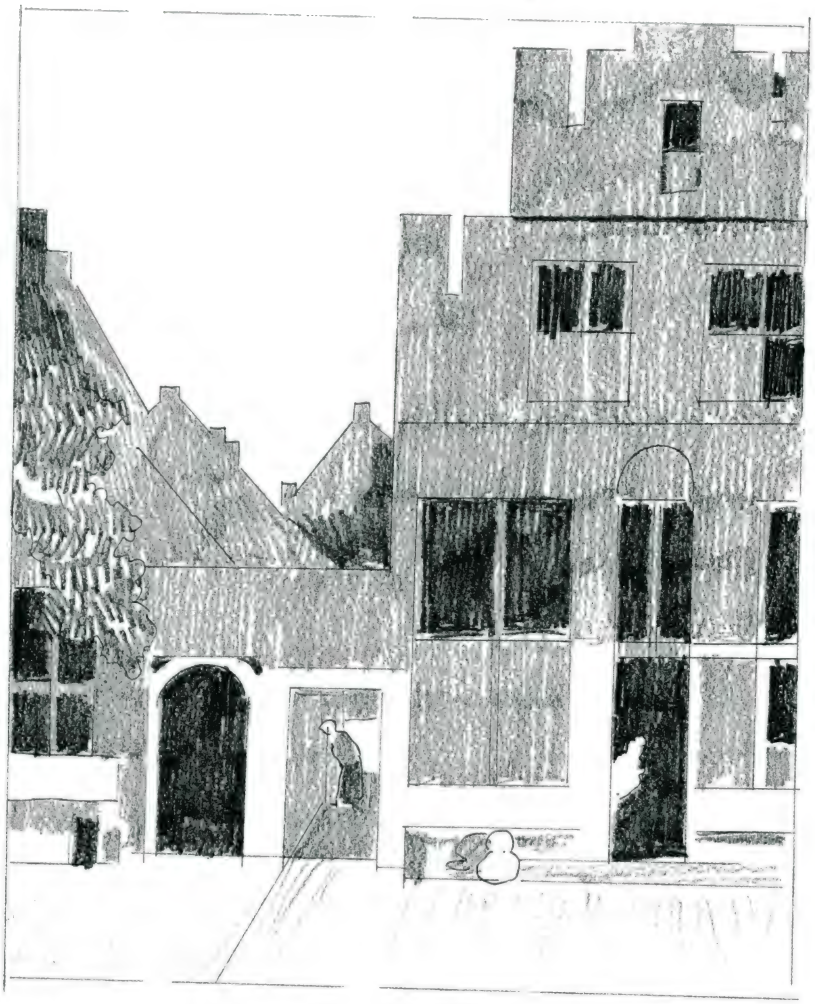

Vermeer'in 'Street in Delft' (Delft'te bir Sokak) adlı eseri kendi döneminin önemli bir resmidir. Sol alttan sağ üste diyagonal olarak iki eşit parçaya ayrılan resimde alt yarıda bir binanın cephesi, üst yarıda ise büyük oranda gökyüzü var. Ev kapı ve pencerelerin dikdörtgen şekillerinden oluşuyor; diğer şekiller insanların yaşadığı gerçek bir ev duygusu uyandırsa da bu şekiller resmin geometrik etkisini artırıyor.

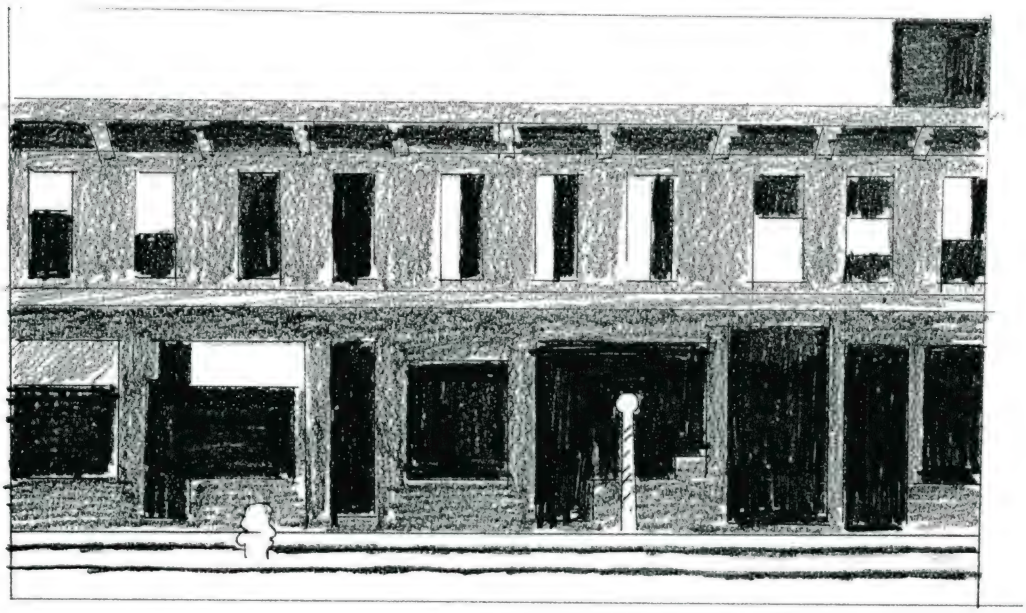

Bir başka geometrik, yatay kompozisyon olan Edward Hopper'ın 'Early Sunday Morning' (Pazar Sabahının İlk Saatleri) adlı eserinde dörtgen karanlıklar ve ışıklar uzunlamasına yerleştirilmiş. Açılı güneş ışığıyla birlikte, bu yöntem yeri ve günün saatini tasvir etmek için çok etkili bir yol.

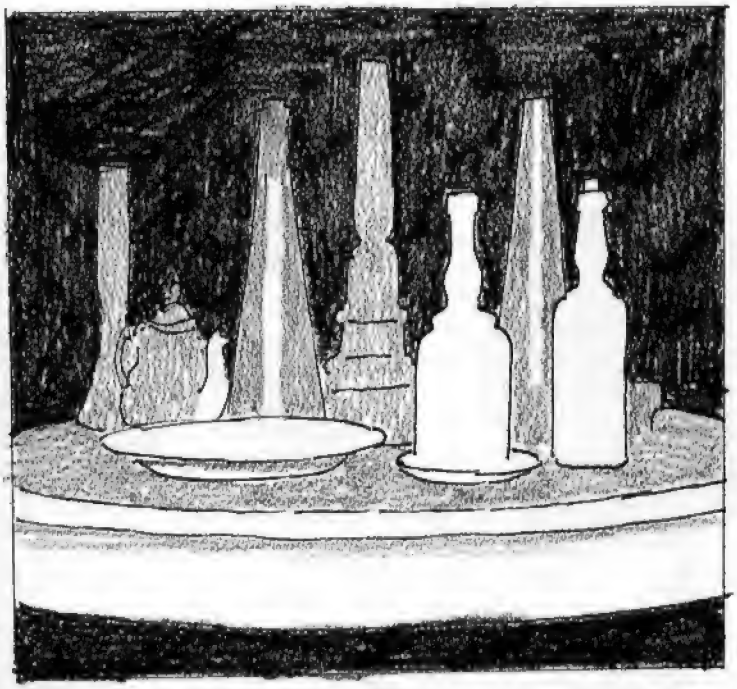

Giorgio Morandi resimlerinde aynı türde nesneleri tekrar tekrar kullanmıştır. Sessiz renkler ve önemli detaylardan yoksun nesneler yumuşak odaklı bir geometri etkisi oluşturarak oldukça sıradan nesnelerin neredeyse anıtsal bir güç kazanmasını sağlıyor. Düzenlenen şekillerin devamlılığı ve resmedilen nesnenin kişisel olmayan görünümü şekillere ve nesneye çok daha büyük bir görsel önem veriyor.

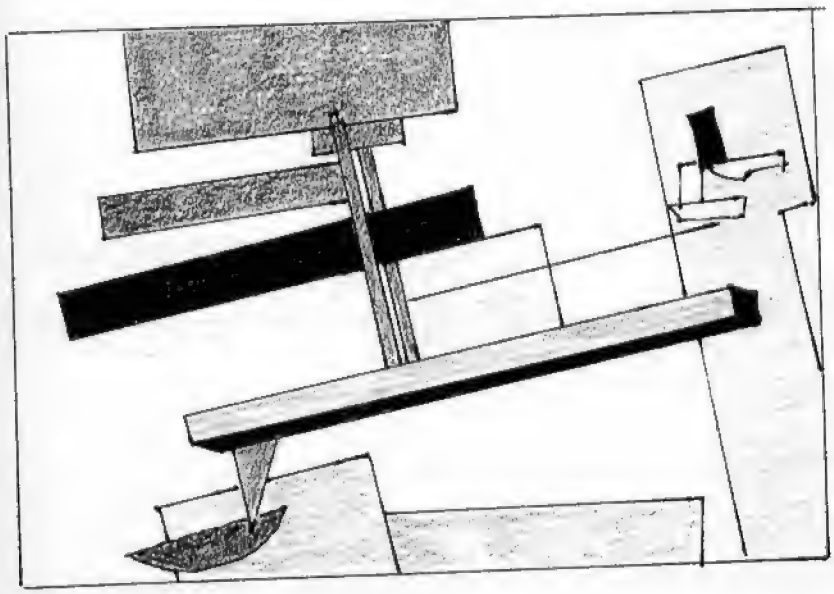

Vermeer, Hopper ve Morandi'den mutlak soyutlamaya geçiş sanıldığı kadar zor değildir. Rus süprematist sanatçı El Lissitsky soyut geometrik şekilleri yüzen hareket duygusu veren düzenlemelerde kullandı.

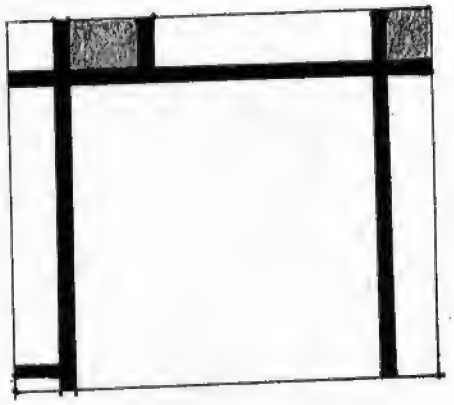

Piet Mondrian büyük kısmı beyaz olan ve renk blokları serpiştirilmiş bir arka planda kara dikey ve yatay çubuklar kullanarak dengeli ama dinamik boşluklar sistemi yaratmıştı.

ALIŞTIRMA: KOMPOZİSYON OLUŞTURULMASI

Çoğu sanatçı kompozisyonlarındaki öğeleri parça parça çizer veya resmeder; daha sonra da bunları stüdyoda bir araya getirir. Burada bir Manet resmindeki tekil parçaları ayırdım ve sonra onun yaptığı gibi yeniden bir araya getirdim. Şimdi siz de bu sistemi deneyin. Soyut kompozisyon sayfalarında anlatılanları anladıysanız, bu sistemi uygulamak zor gelmeyecektir. Manet burada gösterilen öğeleri oldukça dolambaçlı bir resim elde edecek şekilde düzenlemiş. Şimdi bu sistemin kompozisyon açısından neden bu kadar iyi olduğunu inceleyelim.

ÇİZGİ VE TON

Aşağıdaki çizimlerin her birinde farklı çizgiler ve tonlar kullanılmıştır. Bu iki teknik öğe arasındaki denge farklı etkiler doğurur.

1. Bu çizimde çizgiler temel alınıyor, formun dış hattında asgari düzeyde gölgeleme kullanılarak şekiller güçlendiriliyor. Çevre çizgisi keskin ve belirgin, çapraz tarama olmasa bile anlamlı.

1.

2.

2. Bu figürde dış kenar çok daha az keskin olarak belirtilmiş ama hacim etkisi çok daha büyük. Işığı arkadan alacak şekilde ayakta duran bu figür neredeyse hiçbir çevre çizgisi olmadan çizilmiş. Farklı koyuluktaki kurşunkalem tonlaması blokları kullanılarak figürün ana şekli verilmiş ve sadece bazı detayları vurgulamak için çevre çizgisi kullanılmış. Kolların, bacakların ve eteğin kenarlarındaki küçük ışık alanları figürün yuvarlak cismini gösteriyor ve onun bir siluet gibi görünmesini engelliyor.

Bu profil neredeyse hiçbir ton ve çevre çizgisi uygulanmadan gevşek hatlarla çizilmiş. Başın çevresindeki çizgiler kızın gençliğe has yaşam sevincini lirik bir şekilde ifade ediyor.

Bu tekniği, başın koyu kurşunkalem darbeleriyle gölgelendirildiği aşağıdaki çizimde kullanılan teknikle karşılaştırın.

Burada baş koyu kurşunkalem darbeleriyle gölgelendirilmiş ve güçlü tonlar uygulanmış. Koyu tonlar kara kara düşünme atmosferini ve bakışlardaki belirgin kaygıyı güçlendiriyor. Göremediğimiz bir şeyi düşünüyor gibi.

1.

1. Doğrudan üstten ışık gözlerin çevresinde, burun ve çenenin altında karanlık gölgeler oluşturuyor.

2.

2. Önden gelen ışık şekli düzleştiriyor, derinliğin kaybolmasına neden oluyor ama yüz organları çok daha belirgin hâle geliyor.

3.

3. Alttan ışık. Her şey tersine dönüyor, bu çocuğun ilk resimdeki çocuk olduğuna inanmak zor. Artık kaşların değil gözlerin altında ve burnun üstünde değil altında gölgeler var. Bu ışık tekniği çizime belirgin bir tekinsizlik duygusu veriyor.

IŞIK DENEMELERİ

Ne çizerseniz çizin, ışık kaynağı önemlidir. Burada farklı ışıkların aynı özne üzerindeki etkisine göz atıyoruz. Farklı ışıklar form hakkında pek çok şey öğretir, bu nedenle ışık denemeleri yapmaktan çekinmeyin. Seçtiğiniz özneyle aşağıdaki seçenekleri deneyin.

4.

4. Doğrudan yandan aydınlatma. Burada yüzün yarısı gölgeli, diğer yarısı ise tam ışık alıyor.

5.

5. Üstten bir tarafa ışık. Burada ışık oldukça ölçülü. Oluşan gölgeler yüzü oldukça tanınabilir bir şekilde gösteriyor.

Bu resimlerde de gördüğünüz gibi, farklı yönlerden gelen ışık yüzde büyük değişiklikler yaratabilir. Aynı kural figürler ve nesneler için de geçerlidir. Küçük bir lamba veya mum kullanarak kendiniz denemeler yapın. Nesneleri veya özneyi farklı açılara veya ışıktan farklı uzaklıklara yerleştirin ve oluşan farklılıkları inceleyin. İlginizi çeken bir etki oluştuğunda, bu etkiyi çizmeye çalışın.

DRAMATİK AKSİYON

Sanatta dramatik unsur figürlerin aksiyonuyla aktarılabilir. Kompozisyonun niteliği figürlerin resimde nasıl hareket ettiğine bağlıdır. Bu iki örnekte dramatik aksiyon iki farklı şekilde gösteriliyor: Picasso'da şekillerin abartılması (distorsiyon) ve Castagno'da hareketin abartılması.

Picasso'nun deniz kıyısındaki figürleri natüralist açıdan hatalıdır. Birbirine bağlı ve dışa açık kol düzenlemesiyle ifade edilen haz duygusu ve öndeki figürün abartılı (distorsiyonlu) şekilde açılan çıkık ayağı yatay koşma hareketini gösteriyor.

Castagno'nun Herkül ve Antaeus adlı resminde patlayan bir enerji görüyoruz. Bir karakterin çektiği acı diğerinin gücüyle kontrast oluşturuyor ve her ikisi de abartılı fiziksel eylemle gösteriliyor.

BASİTLİĞİN İÇİNDEKİ DEHA

Matisse resimlerinin bu iki kopyasını ele alıyoruz. Her iki örnek de usta bir teknik ressam olmak için ders mahiyetindedir: ısrarlı gözlem, şekillerin basitleştirilmesi ve çizgilerin detaylara olan mutlak üstünlüğü.

Büyük ustalardan kopyalama yapmak bize büyük sanatın bir formüle indirgenemeyeceğini ve basitçe taklit edilemeyeceğini gösterir. Yaşamın gözlemlenmesi ve gördüklerinizi her seferinde yeniden, dürüstçe çizmeye çalışmanız iyi çizim yapmanın tek yöntemidir.

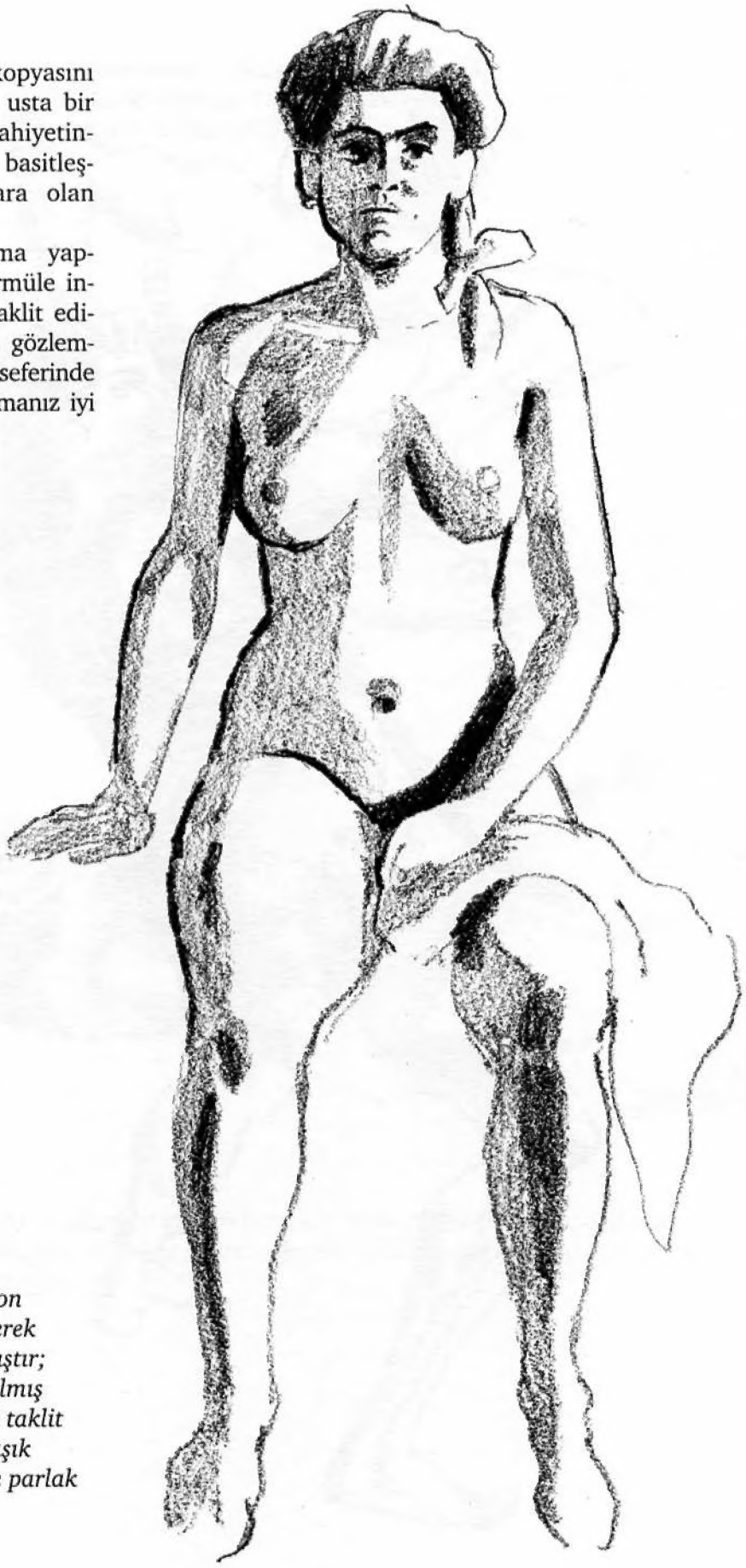

Matisse'in özgün 'Carmelina'sı son derece basit bir şekilde resmedilerek çizime hacim etkisi kazandırılmıştır; aynı resmin kurşunkalemle yapılmış bu çizimi aslının güçlü tekniğini taklit ediyor. Figür yandan çok güçlü ışık aldığı için düz köşeli gölgeleri ve parlak alanları fark edeceksiniz.

'Nude in the Studio' (Atölyede Çıplak) adlı esere bakarken büyük bir ihtimalle 'bunu ben de yapabilirim' diye düşüneceksiniz. Görünürde böyle olabilir; kolayca yapılabilirmiş gibi görünen bu çizimde bazı kısımlar son derece kaba çizilmiş gibi görünüyor. Orijinalinin bir kopyasını edinin ve kendiniz deneyin.

Bu şekilde çizmeye başlayınca ne kadar zor olduğunu anlayacaksınız. Gereğinden çok şey çizip bu arada resmetmek istediğiniz gerçeği unutmak çok kolaydır.

DAHA İYİ BİR ÇİZİM İÇİN YARDIMCI BİLGİLER

Çizim yapabilmeyi öğrenmek isteyen öğrenciler için kimi zorluklar aşılamaz gibi görünebilir. Çizim sanatını öğrettiğim yetişkin ve genç sınıflarında bu durumla sıklıkla karşılaştım. Pek çok neden çizimi güçleştirebilir ve öğretmenin elinde de bu nedenleri bir anda ortadan kaldırabilecek bir sihirli çubuk yok. Aslında sorunlar belli başlıdır ve büyük oranda öğrencinin kendi hatalı değerlendirmeleri ve heyecanı nedeniyle oluşur. İşte akıldan çıkartılmaması gereken birkaç nokta.

- Pratik yaparsanız ilerlersiniz. İlerlemek her zaman imkân dahilindedir. Yetenek elbette önemlidir; ama ihtiras, kararlılık ve zekâ sizi çok daha ileri noktalara götürür.
- İlk Aşamalar'da sunulan alıştırmaları ne kadar sık tekrar ederseniz o kadar ilerlersiniz. Ben de bu alıştırmaların tümünü bıkıp usanmadan yaptım ve hem algılama hem de özgüven anlamında beni çok geliştirdiklerini gördüm. Hangi noktadan başlıyor olursanız olun, bu alıştırmalar çok önemlidir. Çiziminizde sorunlar yaşarsanız, eski alıştırmalara dönüp bakmayı bir onur meselesi haline getirmeyin. İyi çizebilmeyi istiyorsanız, güçlü bir tekniğin getirdiği özgüvene kesinlikle sahip olmalısınız.
- Güçlükleri tek tek ele alın. Hatalı olduğu su götürmeyen bir şey gördüğünüzde hemen düzeltin. Bir sorunu düzeltebildiklerinde diğer bütün sorunları da düzeltebileceklerini bilmek sanatçılara özgüven kazandırır. Tek bir hatayı düzelttiğinizde çalışmanızın diğer alanlarının da geliştiğini fark edeceksiniz.
- Çabalarınızın karşılığını alamadığınızı düşündüğünüzde gerilmemeye ve sinirlenmemeye çalışın. 'Güzel çizimler' yapabilme endişesine kapılmayın. Hatalarınızı düzeltmeye devam edin. Kesinliği amaçlayın ve bırakın çalışmanız kendi güzelliğini kendisi bulsun.
- Diğer sanatçıların olabildiğince çok eserini inceleyin. Yaşayan bir sanatçıyla ilişkiniz varsa, bu sanatçının eserlerini etüt edin ve çizim yaparken onu izleyin (tabii izin verirse). Bu sayede çok daha hızlı bir şekilde öğrenebilirsiniz. Başarılı bir sanatçı olmayı gerçekten istiyorsanız, birlikte çalışacağınız bir öğretici bulmalısınız.
- Çalışmalarınızın hiçbirini hemen bir kenara atmayın. Yeni tamamlanmış bir çizimi nesnel bir gözle görebilmek her zaman zordur. Bir yıl sonra bu çizimin ne kadar iyi olduğunu ve saklanmaya değip değmeyeceğini kuşkuya yer bırakmayacak şekilde değerlendirebilirsiniz. Yeni başlayanların bir başka nedenle daha çalışmalarını saklamaları gereklidir. İlerlemeyi görmek keyif veren bir deneyimdir. Sabır gösterirseniz, çizimleriniz yavaş yavaş gelişecektir. İlk çizimlerinizi bir kenara saklayıp, gerçekten iyi şeyler çizdiğinizi hissedeceğiniz birkaç aylık süre sonunda yeniden incelerseniz, kaydettiğiniz ilerlemeyi görebilirsiniz. İlk çizimlerinizden birini en yeni çizimlerinizden biriyle yan yana koyduğunuzda, büyük bir fark göreceğinize eminim.
- Son olarak, resim yapmaya ve boya kullanmaya ne zaman karar verebileceğiniz hakkında bir ipucu. Şunu aklınızdan çıkartmayın: resim renkli çizimden başka bir şey değildir; bu kitapta öğrendiğiniz 'dil' yine geçerli olacaktır.

Çizim sanatına başlayınca yaşamınıza yeni bir nitelik kazandırdığınızı fark edeceksiniz. Belirli bir süre çalıştıktan sonra dünyayı tamamen farklı bir şekilde görmeye başlayacaksınız. Görsel dünya bir sanatçı için dikkat çekici unsurlarla doludur ve görülen her şey yaşamın değerini artırır. Şekiller, renkler, ışık, gölge, hareket – bütün bu öğeler dünyayı bir şölen haline getirir. Bu aşamada kazandığınız zenginlik algısının sizi pratik yapma ve denemeye devam etme konusunda cesaretlendireceğini ve teşvik edeceğini umuyorum. İyi şanslar.

Biraz kararlılık ve istekle herkes iyi çizim yapmayı öğrenebilir. Çizimin Sırları kitabının başlangıç noktası da bu. Bu kitap farklı yeteneklerdeki bütün öğrenciler ve çizim meraklıları için pratik ve kapsamlı bilgiler içeren bir kaynak olma özelliğini taşımaktadır. Kitapta nesne çizimi ve natürmort; figür çizimi ve portre; bitki, manzara ve hayvan çizimleri gibi geniş bir yelpazede örnekler aracılığıyla pratik yapma ve kendini geliştirme olanakları sunulmakta ve bütün bu çizim örnekleri perspektif ve kompozisyonla ilgili bilgilerin yanı sıra çok sayıda tekniğin açıklanmasıyla desteklenmektedir.

Çizimin Sırları'nda kullanılan yöntemler yüzyıllardır resim öğrencileri ve profesyonel ressamlar tarafından kullanılagelmiş yöntemlerdir. Bunların her biri kabul görmüş, doğrulukları kanıtlanmış yöntemlerdir. Kendisi de bir ressam ve aynı zamanda öğretmen olan Barrington Barber bu alandaki değerli birikim ve deneyimlerini bu kitapta siz resim meraklılarıyla paylaşarak; bu yöntemlerin başarılı çizimler yapabilmek için nasıl etkin bir biçimde kullanılabileceğini göstermektedir. Farklı yeteneklerdeki bütün resim meraklıları bu kitaptaki yaklaşımı teşvik edici, öğretme biçimini ise ilham verici bulacaklar.

ISBN: 975-8786-42-3

9 789758 786428